

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 7 Aug.

1958 Pris 1 krona

Status

SOLSTICKAN

HJÄLP BARNEN
TILL *kälsa*
KÖP SOLSTICKAN

21:a årg.

Nr 7 - aug. 1958

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund
Box 4149, Stockholm 4

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm SÖ
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

Prenumerationspris:
Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

Annonspriser:

Omslagets sista sida 500:—
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

LÄKARBRISTEN KRONISK	5
(pressklipp)	
LITTERÄRA STÖVELTRAMP	6
HJÄRTMASSAGE REDAN 1890	7
FLYKTINGARNA I SVERIGE	8
OLIVECRONA INTERVJUAS	10
BOSTADSBRIST I FRANKRIKE	12
INJEKTIONER STOPPAR RÖKBEGÄR	14
(bilduppslag)	
DEN FÖRLORADE SONEN	16
(novell av Michael Owen)	
LYRISKA TOLKNINGAR	20
(av Johannes Edfelt)	
BILDKRYSS	24
SCHACK	26

Sambeskattning av makar — en samhällelig orättvisa

Att lägga skattebördorna rättvist på olika medborgargrupper är inte någon lätt uppgift. Vad som anses som en rätt och rimlig fördelning beror till stor del på subjektiva bedömningar. Absolut och objektiv skatterättvisa är och förblir ett ouppnåeligt mål, en utopi.

Det finns dock företeelser i det svenska skattesystemet, vilka framstår som uppenbart orättrådiga och som inte kan försvaras med något annat än möjligen det statsfinansiella läget och samhällets ständigt växande penningaptit. I princip är ju alla ense om att skattebördan skall stå i proportion till skatteförmågan på så sätt att högre inkomst medför högre skatteprocent.

Den mest iögonfallande orättvisan är den statliga sambeskattningen av äkta makar, som båda är förvärvsarbetande. Man måste protestera mot att en man och en kvinna får större skatt därför att de gifter sig. Osökt kommer man att tänka på äktenskaplig straffbeskattning.

Hur motiverar man då sambeskattningen? Jo, genom att hävda, att det är billigare för två människor att leva tillsammans än att leva var för sig. Men håller den motivering? Nej inte, då båda kontrahenterna är yrkesarbetande (och det är ju då sambeskattningen träder in). Är hustrun hemmafru lever makarna givetvis billigare än när de bodde var för sig, men då båda arbetar utanför hemmet blir levnadskostnaderna i stort sett oförändrade. Möjligen krymper bostadskostnaderna, men hushållspengarna kan däremot inte minskas. Maten blir lika dyr som för två ensamstående, om båda makarna intar en stor del av sina måltider utanför hemmet. Detsam-

ma gäller kläder, tvätt, sjukvård, nöjen etc.

Låt oss ge ett par exempel på vad sambeskattningen innebär för gifta skattebetalare. Ett par makar i Stockholm, som tillsammans taxeras för en årsinkomst på 20.000 kronor får betala 280 kronor mer i skatt än om de skattat för 10.000 vardera. Ett par, som tjänar dubbelt så mycket — 40.000 kronor alltså — förlorar tillsammans 1.650 kronor. Att extraskatten inte blir ännu större, beror på de gifta och yrkesarbetande kvinnornas rätt till s. k. förvärvsavdrag med 10 procent av inkomsten, dock högst 1.000 kronor.

Orättvisan med sambeskattningen har påtalats länge och väl, och i följd tillsatte finansministern den s. k. sambeskattningsrevisionen under ordförandeskap av regeringsrådet Wilkens. Den håller nu på att granska systemet för äkta makars taxering. Enligt uppgifter, som nått pressen, kommer revisionen sannolikt att föreslå en mildring av sambeskattningen, så att den extra börden drabbar makar med barn först vid en gemensam inkomst på ca 30.000 kronor. Detta skulle kunna ske genom att man fördubblar förvärvsavdraget för gifta kvinnor till 20 procent av inkomsten, med ett maximiavdrag på 2.000 kronor i stället för 1.000.

En sådan reform skulle minska statens inkomster med ungefär 40 miljoner per år, pengar som i så fall måste tas igen på annat håll — t. ex. via hårdare beskattning av ogifta.

Den signalerade skattelättnaden för gifta personer är naturligtvis ett steg i rätt riktning men den är inte tillräcklig. Rättvisekravet pockar på

Grönköping och folkhemmet

en radikal reform, på ett slopande av hela sambeskattnings-systemet. Det är en rimlig begäran, att gifta inkomstagare skall beskattas på samma sätt som ogifta.

Det finns även andra oomtvistliga skatteorättvisor än sambeskattningen. De indirekta skatterna drabbar alla med samma procent-sats, oberoende av inkomsternas storlek. Skatten på sprit och tobak kan förstås försvaras, dels därför att den skall vara konsumtionsavskräckande, dels för att sprit och tobak får betecknas som lyxvaror, eller åtminstone som umbärliga varor — de som inte anser sig ha råd att betala sprit- och tobaksskatt behöver heller inte göra det.

Värre är det med punktskatterna på socker och diverse kemisk-tekniska artiklar. Nog är det barockt att ta ut en sorts lyxskatt på exempelvis tandkräm. En utländsk bedömare skulle med all rätt kunna fråga sig hur det står till med den hygieniska standarden i ett land, där staten kräver extraskatt av den som vill borsta sina tänder.

Den relativt nya energiskatten tål också att diskuteras. Den skapar en allmän fördyring på våra varor och drabbar därför även de fattigaste, som rimligtvis borde slippa skatt.

Alla slags statliga skattesänkningar medför självfallet minskade inkomster för samhället, och anger man inte var och hur det skall dra åt svängremmen på utgiftssidan, så återstår endast att låta staten kompensera inkomstbortfallet. Då man talar om att rätta till skatteorättvisor, är det frågan om att omfördela skattetrycket. Om sambeskattningen ger orättvist hög skatt för gifta, bör ett slopande av den följas av högre skatt på ogifta. Och minskade indirekta skatter kan kompenseras med strängare direkt beskattning av de högre inkomstagarna. Det statsfinansiella läget får inte åberopas som försvar för en orättträdig fördelning av den statliga skattebördan.

AKE ROOS

Ur vår värderade kollega Grönköpings Veckoblad har vi tillåtit oss klippa följande funderingar om Socialsverige:

"Synes å den sista tiden ha uppseglat en viss kris å arbetsmarknaden, yttrande sig i att en del arbetskraft blivit permitterad. Är det dock ännu för tidigt att yttra sig om, huruvida här en verklig lågkonjunktur är å bane eller om det rör sig om mera säsongmässiga variationer.

Är det i detta läge helt naturligt det mången medborgare gripits av en viss oro för framtiden, och är det oss angeläget att lugna dem med ett par små påpekanden. Någon risk för en s. k. depression av samma slag som å 1930-talet föreligger absolut icke. Skillnaden är att vi nu hava ett verkligt folkhem, vilket vi icke hade då. Rådde då t. ex. arbetslöshet med arbetslösa, medan vi nu endast ha en sysselsättningskris med viss friställd arbetskraft. Några avskedanden förekomma icke numera — endast permitteringar. Då så erfordras kommer den friställda arbetskraften att sysselsättas med be-

redskapsarbeten, och komma vi alltså för alltid att slippa se några 'arbetslösa' ute på 'nödhjälpsarbeten' — vilket i sanning var en deprimerande syn. Kommer så härtill att regeringen ju garanterat full sysselsättning, vilket väl i sig självt torde omöjliggöra varje depression, även om en sådan skulle försöka smyga sig in från US of America, där man ännu inte hunnit så långt i sociala anordningar som vi här hemma.

Den utveckling vi här skisserat gör sig f. ö. gällande i alla områden i folkhemmet och bidrar till allas vår trivsel. Hava vi som bekant inga fattigvård längre utan socialvård, inga fattiga, endast socialvårdssökande eller 'socialfall', och kommer man i en snar framtid att ersätta det hemska ordet 'straff' med 'skydd', vilket säger nästan allt om den tilltagande humaniteten. Tillägga vi, det det icke ens förekommer något 'slarv' längre i den gamla bemärkelsen, utan att detta ersatts av 'den mänskliga faktorn', inse vi var och en det folkhemmet omskapat det mesta."

● DEN FÖRLORADE...

(Forts. fr. sid. 17)

dubbelt så mycket av en åker som vi. Större och bättre frukt. Bättre skördar. Jag är säker om att våra eländiga bergstrakter kan blomma av välstånd de också. Jag kan se de vackra fruktträdgårdarna och sädesfälten framför mig. Ni måste lära er som jag fått lära mig. Själva regeringen kan hjälpa oss, råda oss och lära oss. Ge oss bra utsäde, gödämnena som skall göra våra åkrar bördiga. Vi kommer att få uppleva stora ting. Men nu har jag något viktigt att göra, något som måste göras nu."

Hon såg på honom som en kvinna ser på en man hon länge väntat på, osäker och ändå djupast inne säker på att han skall komma. Hon hälsade honom som om han bara varit borta några dagar och inte flera år.

Han sade allt han hade att säga henne och fortsatte sedan ivrigt med att tala om allt han tänkte göra, talade med enkel övertygelse. Hon lyssnade allvarligt men hennes mandedformade ögon lyste som hans och

hennes kvinnohjärta sjöng om nära fullkomning.

"Våra åkrar skall digna av skördar under våra händer", sade hon efter honom. "Våra fruktträdgårdar skall bära underbar frukt. Våra kycklingar skall växa sig stora och feta."

Våra, hade hon sagt. — Så enkelt var det. Hon hade accepterat att leva tillsammans med honom, bara med honom — en kvinna och en man.

Han sade: "Vi måste lära våra bröder".

Hon sade: "Som du vill".

Översättning: Gun Ulvestam

Ill.: Gunnar Persson

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar kl 18—19 och fredagar kl 14—16.

Vår läkarbrist är kronisk

"Den svenska läkarbristen är sedan länge kronisk", skriver *Dagens Nyheter* på ledarplats. "Värst är den på sjuksjukhusen, där omkring 40 procent av samtliga läkartjänster står vakanta och där de sjuka på grund härav inte på långt när kan ges den medicinska behandling de behöver. Men läkarbristen är svår också på andra områden än mental-sjukvårdens, den är ytterst kännbar på kroppssjukhusen och i provinsialläkar-distrikten. Omkring var femte eller sjätte provinsialläkartjänst står ledig i landet i dess helhet, i Norrland var tredje eller fjärde, i Norrbotten varannan. Totalt står nu omkring 480 tjänster i den öppna eller slutna vården vakanta. Läkartätheten i Sverige är lägre än i något annat jämförbart land med undantag för Finland.

Vad har man gjort för att nedbringa bristen på läkare? Man har byggt ut undervisningsorganisationen, och man har tagit emot läkare från andra länder, främst de nordiska. Men vad som gjorts förslår inte. I dag är tillgången på läkare katastrofalt otillräcklig. Enligt en prognos i den s.k. öppnavårdskommitténs nys avlämnade betänkande kommer antalet läkare, om inte ytterligare läkarinvandring kommer till stånd, inte heller att förslå i framtiden.

Vill man snabbt komma till rätta med den rådande läkarbristen, står bara en utväg öppen: man måste genom större aktioner söka få hit fler utländska läkare än de som redan är här."

*

Den svenska läkarbristen är nära nog katastrofal, och den enda räddningen tycks vara läkarimmigration. Det är upprörande, att Läkarförbundet av skråegoistiska skäl motsätter sig en sådan lösning.

Red.

Hemsjukvård i Stockholm

"För att underlätta och möjliggöra en effektivare vård av de långvarigt sjuka som på grund av Stockholms stads brist på vårdresurser nödgas avstå från sjukhusvård beviljade stadsfullmäktige i fjol ett anslag till ersättning för vård till långvarigt sjuka i hemmen", konstaterar *Dagens Nyheter*. "Ett av sjukhusdirektören avgivet förslag till fördelning av

detta anslag är för närvarande under behandling i sjukhusdirektionen.

Enligt förslaget skall vårdbidrag med ett maximibelopp av 1.000 kr per år och person utgå till vårdare, företrädesvis anhörig, som lämnar den sjuke en kontinuerlig, medicinskt godtagbar skötsel. Bidraget skall utgå först efter behovsprövning.

Att kommunen bidrar till kostnaden för hemvård av långvarigt sjuka är angeläget från flera synpunkter. Det är orätt att de som vill ha sjukhusvård, men som på grund av platsbristen inte kan få det, ekonomiskt skall sättas på undantag. Vårdbidragen kommer för dessa att uppfylla ett rimligt rättvisekrav. Bidragen kommer också att bli välkomna av dem som föredrar att vårdas i hemmiljö, nära sina anhöriga: de kan för dessa sjuka möjliggöra en jämnare och bättre skötsel. Att som föreslagits göra bidragen beroende av behovsprövning förefaller emellertid omotiverat. Det är här fråga om en form av vård som är avsedd att ersätta sjukhusvården. Denna är så gott som kostnadsfri för alla — varför skall man göra en skillnad mellan två i princip likvärdiga vårdformer?"

Patientens sekretesskydd

Dr *Erland Svennilson*, Lund, ifrågasätter i en artikel i *Expressen* om det "är lämpligt att inskrivningspersonalen vid sjukhusen lämnar uppgift om nyintagen patients diagnos på de inskrivningsbesked som via lasarettkontoren går till sjukvårdskassorna.

En betänklig sak i det föreslagna rapportsystemet är att inskrivningspersonal som inte alls är utbildad för det arbetet ska i en hast få fram rätt diagnos på patienten ur tillgängliga handlingar, dvs. i praktiken ur remisser eller brev (!), eller lösa minnesanteckningar eller gamla journaler eller poliklinikkort. Där brukar finnas mycket att välja på. Om en läkare på ett kort har skrivit 'syfilis?' eller 'cancer?' kan det betyda att han vill med visshet utesluta en sådan diagnos genom inläggningen, men inte att han

räknar den som sannolik. Att rapportera en sådan diagnos kan leda till överraskande konsekvenser.

Men om nu rätt diagnos i alla fall rapporteras — är då allt gott och väl? Ingalunda. Det finns alltför många sjukdomsdiagnoser som är ömtåliga, även utanför de psykiatriska avdelningarna: sterilitet, impotens, abort, självmordsförsök, alkoholism, epilepsi, cancer, syfilis och många andra. Man kan inte begära att jäktad skrivpersonal ska kunna sovra bland alla dessa diagnoser, och att släppa ut en sådan diagnos till nya personalgrupper är inte rätt mot den sjuke, även om personalen har tystnadsplikt.

Den påbudna tystnadsplikten är i sig själv ingen säker garanti för fullständig diskretion, det vet alla som har med sjukvård att göra. Det väsentliga är att så få personer som möjligt får direkt inblick i den sjukens förhållanden.

Nu sägs emellertid till systemets försvar att den som vill kan slippa rapportering av diagnosen, 'om den vårdade själv önskar erlagga vårdavgiften'. Vilka nyintagna sjuka känner till den möjligheten och har sinnernärvaro att utnyttja den? Och hur går det till att fråga en nyinkommen medvetlös självmordskandidat om han önskar betala vårdavgiften själv och sålunda slippa få diagnosen förd utanför vårdavdelningen?"

*

Status har mer än en gång anmärkt på det skrämmande påbudet om att sjukhusen i strid med läkarsekretessens principer skall rapportera patienternas diagnoser till sjukvårdskassorna. Att kunna lita på läkarnas tystnadsplikt är en oersättlig tillgång i ett lands sjukvård. De läkare som opponerar mot den nya ordningen är värda tacksamhet.

Red.

Sjukvårdspolitik efterlyses

"Den öppna sjukvårdens personresurser räcker inte till", hävdar *Aftonbladet* i en ledare. "På många håll är läkarnas arbetsbörda sådan att de arbetar ihjäl sig, (Forts. sid. 23)

UR PRESSSEN

Om olika litterära stöveltramp

Vår förstklassige litteraturskribent och professor i litteraturhistoria, Staffan Björck, har i en utomordentlig studie gått till rätta med myterna kring Karl XII:s stövlar. Man får följa stöveltrampet i skilda sammanhang — ja, det är i sanning mycket dessa stövlar åstadkommit genom tiderna. Stövelkulturen är internationell och stövlarna har — långt in i senare tid — fått symbolisera vissa självhärskares attityder. Vi minns, att Karl Gerhard så sent som år 1934 sjöng en berömd kuplett, "I skuggan av en stövel".

När man ser hur professor Björck tar stövelknektarna i nackskinn och ruskar om dem på vetenskapligt manér vill man gärna se denna behandling utsträckt till att omfatta flera romantiska vandringsmän i grova skodon. Vår hostande broder — sanatoriepatienten — är ju en betydligt enklare romanfigur än Karl XII med sin huggvärja, men trots allt är han, i sin enkla pyjamas-kostym, en nästan lika flitigt uppträdande person i litterära sammanhang. Fast det rör sig naturligtvis om olika sorts romantik.

Men man får kanske inte begära att litteraturforskarna ska orka med överlöparna i sanatorieromantik, men en undersökning i ämnet skulle förvisso skingra mycket "rök och damm" kring sjuka människor och deras livsvillkor.

Om man utan vetenskapliga fakta och statistiskt underlag vågar sej på en jämförelse i antydda, olikartade romantiska "storheter", kan man fastslå att "stövlarna", liksom sanatorieromantiken, har internationell ryktbarhet. De finns i svenska böcker, men också på främmande språk. I Frankrike blev Karl XII föremål för ett berömt historiskt arbete av Voltaire, och i sin historiskrivning gör författaren gällande, att kungen vid ett tillfälle med förakt för det råd, som skulle sköta regeringen hemma i Sverige under hans bortovaro, lär ha skickat en av sina stövlar, "och att de av densamma skulle mottaga befallning."

Omslaget till det franska pekoralet "Marie-Jeanne et moi"

Under ett strövtåg nyligen runt bokdiskarna i Paris upptäckte jag Voltaires berömda bok om Karl XII, men jag hittade i förbifarten också en annan, av en betydligt mindre bekant nutida fransk författare. Den senare var av modernt snitt med ringa intresse för huggvärjor och fältslag. Men att han gått omkring i sanatoriernas blomrabatter i alltför grova skodon var inte att ta miste på. Därtill är märkena efter stöveltrampen på bladen alltför påtagliga.

Boken tillhör dessa massprodukter man kan hitta på bokhandelsdiskarna lite överallt i Frankrike, en volym med en romantisk bild på omslaget. Medelhavets vågor, vajande palmer — och naturligtvis en man och en kvinna med blicken mot detta obestämda "något". Läsaren kittlas av förväntningar på innehållet bakom bilden, köper boken för 100 francs och sätter sig kanske genast på en parksoffa i det sköna Paris.

Författaren till boken "Marie-Jeanne et moi", en viss René Duverne, är en ordentlig man — tekniskt sett. Han spaltar upp innehållet i kapitelrubriker, serverar handlingen i nätta, väl avmätta portioner "Moi", dvs. hjälten, är en ordinär ung man, som lever under blygsamma villkor, hjältinnan "Jeanne" besitter heller ingenting. Han gifter sej med henne med utgångspunkt från axiomet: "Om du älskar henne, gift dej med henne". Visdomsorden har präglats av hjältens moder. Och aldrig har en ung man gjort ett bättre val. Jeanne är ingen vanlig dussinvara. Hon besitter alla tänkbara kvaliteter. En oemotståndlig tro på framtiden är hennes kompassnål, som alltid pekar i rätt riktning.

Redan under bröllopsresan visar kompassnålen på en mystisk monsieur Courceaux, som dyker upp i de ungas väg, bjuder på flott bilresa och försvinner sedan — men bara för en tid. Han dyker upp igen med sömngångaraktig säkerhet, varje gång de unga behöver hjälp med bostad, arbete osv. Hans mystiska ingrepp via Jeanne blir till sist så vardagliga att författaren tydligen känner sej förpliktad att slänga in några käppar i form av sjukdomar och olyckor i det muntert snurrande lyckohjulet.

Sedan Jeanne placerats på ett sanatorium får läsaren en smula andrum, men snart börjar också hennes olustiga tuberkulos att spinna som ett muntert lyckohjul i form av olika sanndrömmar, drömmar, som naturligtvis går i uppfyllelse via den mystiske monsieur Courceaux.

Tuberkulosen ger snart vika, men den som inte viker undan är den mystiske monsieur C. som till omväxling mot alla andra välgärningar bjuder det unga paret på en flott rekreationsvistelse. En läsare av genomsnittstyp — med erfarenhet från den värld han lever i — väntar sig snart få se denne förträfflige monsieur avslöja sig som skurk och tvättäkta bandit — men ack! — vilken besvikelse! Om någon tror något sådant som att... ja, att den mystiske älskar Jeanne? Nej, då känner man inte monsieur Courceaux. Hård och bitter i anletsdrag.

(Forts. sid. 19)

KULTURELLT

Hjärtmassagen debuterade 1890

Det var troligen en dansk läkare på 1800-talet, som första gången utförde den drastiska operationen att frilägga ett hjärta och massera det för att söka återkalla en patient till livet. Om försöket kan man lämpligen använda de lite cyniska orden: "operationen lyckades, men patienten dog".

Det är en operation. Män och kvinnor i vitt arbetar tyst och metodiskt för att med sin skicklighet rädda en människas liv. Plötsligt stannar hjärtat på patienten, men kirurgen gör ett snitt i bröstkorgen och frilägger hjärtat som han sedan masserar med sin ena hand och räddar — kanske — patientens liv.

Då och då läser vi i tidningarna om sådana dramatiska situationer och fylls av beundran för den skicklighet våra kirurger och övriga läkare besitter i kampen att hejda en — mänskligt att döma — för tidig död. Just kirurgins stora framsteg är av ett rätt sent datum i jämförelse med den övriga medicinen och de flesta tror nog att hjärtmassage är något som inte förekommit förrän de allra senaste åren. I en dansk läkartidskrift för år 1900 berättas emellertid om ett sådant fall redan i slutet av 1890. Det kan vara första gången som man med ett operativt ingrepp frilagt hjärtat och masserat det.

I den gamla tidskriften berättas det under rubriken *Ett fall av kloroformdöd*. Narkostekniken var ju då mycket ofullständig, inga särskilda narkosläkare fanns, doseringarna skedde mera på en höft och gjorde en sövning till ett ofta minst lika farligt sjukdomstillstånd som den krämpa patienten skulle opereras för.

Den berättelse som här refereras skrevs av den danske läkaren Kjer-Petersen år 1900, och läkare i början av det här århundradet ansåg att uppgifterna var fullt korrekta.

— En 27 år gammal man, på vilken det skulle företas en obetydlig operation på benet, blev kloroformrad. Det uppträder hotande kvävningssymtom, men med konstgjord andning går de tillbaka. Han får inte mer kloroform och operationen utförs på ett par minuter, men han får återigen kvävningssymtom. Den konstgjorda andningen hjälper inte längre och efter tio minuter görs en luftrörsoperation (tracheotomi),

men utan verkan. Man blåser in luft i lungorna, men förgäves, han är pulslös, andas inte, blir kall och ansiktsfärgen blå. Läkaren bestämmer sig då för att blottlägga hjärtat, och utan att hjärtsäcken öppnas känner han att hjärtat inte rör sig. Efter några få massagerörelser med handen börjar det att sammandra sig.

Man fortsätter nu med rytmisk hjärtmassage och samtidig luftinblåsning. Hjärtat sammandrar sig allt kraftigare, och efter en halv timmes arbete visar sig det första svaga andetaget. Tre timmar sedan kloroform getts kan patienten självt intill tio andetag i följd. Klockan halv tolv börjar han plötsligt att kunna dra andan kraftigt och fortsätter så utan uppehåll en halvtimme. Hans ansikte antar en fullt naturlig färg, pupillerna är sammandragna och pulsen vid handleden kraftig och regelbunden. Han pressar kraftigt ihop käkarna, så att munnen knappast kan bändas upp. Men — *han är fortfarande medvetlös* och reagerar inte heller för den vidare behandlingen av operationssåret i luftröret och på bröstet. Då han blivit förbunden förs han i säng och "mår fortfarande utmärkt".

I ett skenbart fullt tillfredsställande tillstånd låg han så i tjuo mi-

nuter då en försämring kunde märkas och andningen efter några minuter fullständigt upphörde. Från nu och intill "döden", det vill säga i åtta timmar, syntes inte en enda andningsrörelse, trots att hjärtat hela tiden arbetade med lika stor kraft som då han andades fritt. Man gjorde strax en ny luftinblåsning och hjärtmassage, men utan verkan. Sedan försökte man med vanlig konstgjord andning och elektrisk retning av det stora andningsnervsystemet, men andningen ville inte komma igång. Dessutom användes flera olika stimulerande medel. Under de åtta timmarna fortsatte hjärtat att slå med sjuttio slag i minuten, och man fortsatte med luftinblåsningar, "allt under det patienten liknade en sovande, hade röda kinder och var relativt varm, fast temperaturen sjönk mer och mer".

Klockan halv åtta hade kroppstemperaturen sjunkit till 34,6, men hjärtverksamheten var fortfarande kraftig. Pulsen vid handleden var omöjlig att känna, däremot framträdde den tydligt i halspulsådern. Strax före klockan åtta kunde man se att hjärtats rörelser blev mindre kraftiga. Man gav det då massage men inga spontana sammandragningar följde och sedan det till slut syntes några ryckningar i förmaksmuskulaturen stod det plötsligt stilla. I samma ögonblick inträdde en alldeles tydlig färgförändring i patientens ansikte.

I sin vetenskapliga knapphet är det en dramatisk berättelse och
(Forts. sid. 9)

Läkaren blottlägger hjärtat och ger det massage med handen.

250.000 utlänningar i Sverige

Sverige ligger i täten bland de länder i Europa, som betraktas som typiska immigrationsnationer. Av 250.000 utlänningar är ca 135.000 arbetsanmälda, motsvarande siffror före andra världskriget var 25.000 respektive 12.000. I denna relativt stora ökning av utlänningarna svarar flyktingarna för 35.000. Sammanlagda antalet f. d. flyktingar i vårt land uppgår till omkring 70.000. Dessa har i dag status som svenska medborgare och förekommer alltså inte i den officiella statistiken. Av alla europeiska länder är det endast Österrike, Frankrike och Belgien som relativt sett hyser större antal flyktingar inom sina gränser.

Av fullt förklarliga skäl är många av dessa, som sökt och funnit en fristad i vårt land vid ankomsten sjuka. Bakgrunden för dessa är i allmänhet långvarig för att inte säga åratals vistelse i läger i några av de för nästan alla flyktingarna välkända genomgångsländerna som Italien, Frankrike, Österrike eller Väst-Tyskland. Även om internationella organisationer i samarbete med respektive länders myndigheter söker göra det bästa möjliga i ofta prekära nödsituationer kan det inte hjälpas att dessa länder tvingas hårbärgera flyktingarna i uttjänta

GUNNAR NILSSON

skriver om flyktingarna i vårt land. Omkring 70.000 sådana fanns i Sverige för några månader sedan (siffran är nu ännu högre). Många av dem är sjuka, men myndigheterna gör stora ansträngningar för att de skall bli arbetsföra och kunna placeras ut på arbetsmarknaden. Ca 250 flyktingar har beretts plats vid våra universitet och högskolor.

baracker, bunkers, bombskydd eller annars av hälsovårdsmyndigheterna utdömda bostäder.

I många fall är det också undernäring i många år i hemländerna och långvariga strapatser och umbäranden under flykten, som sätter spår i den relativt höga sjukstatistiken. Ej heller är ovissheten och det psykiska trycket på flyktingarna välgörande för deras allmänna hälsotillstånd och det är därför som nu alla tillgängliga internationella resurser mobiliseras för att så snart som möjligt reducera först och främst "gammalflyktingarnas" antal. Många av dessa är även psykiskt

sjuka, och de skandinaviska länderna hör till dem som först erbjudit sig att ta emot och svara för dessa flyktingvärldens veteraner.

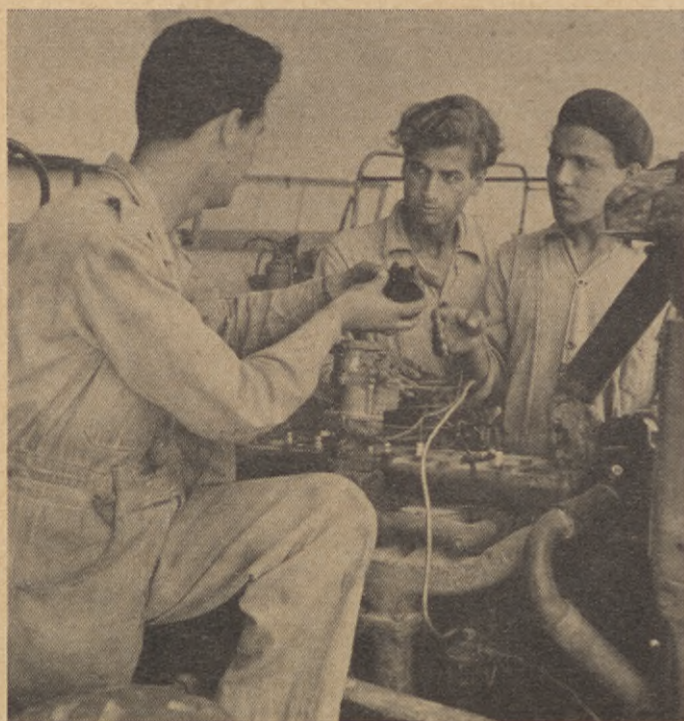
Tbc vanligaste sjukdomen

Vem kommer inte ihåg Röda Kors-transporterna i det andra världskrigets slutskede då tusentals koncentrationslägerfångar genom greve Folke Bernadottes energiska ingripande bokstavligen slets ur dodens käftar. Vem trodde då att de människospillror som bars i land några år senare skulle återfinnas vid olika sysselsättningar i handel, jordbruk, industri eller med viktiga arbeten som vetenskapsmän, tekniker eller som studerande vid våra läroanstalter. Att så har blivit är svensk sjuk- och socialvårds förtjänst, och de överdriver inte, som anser de uppnådda resultaten vara ett väl genomgått elddop.

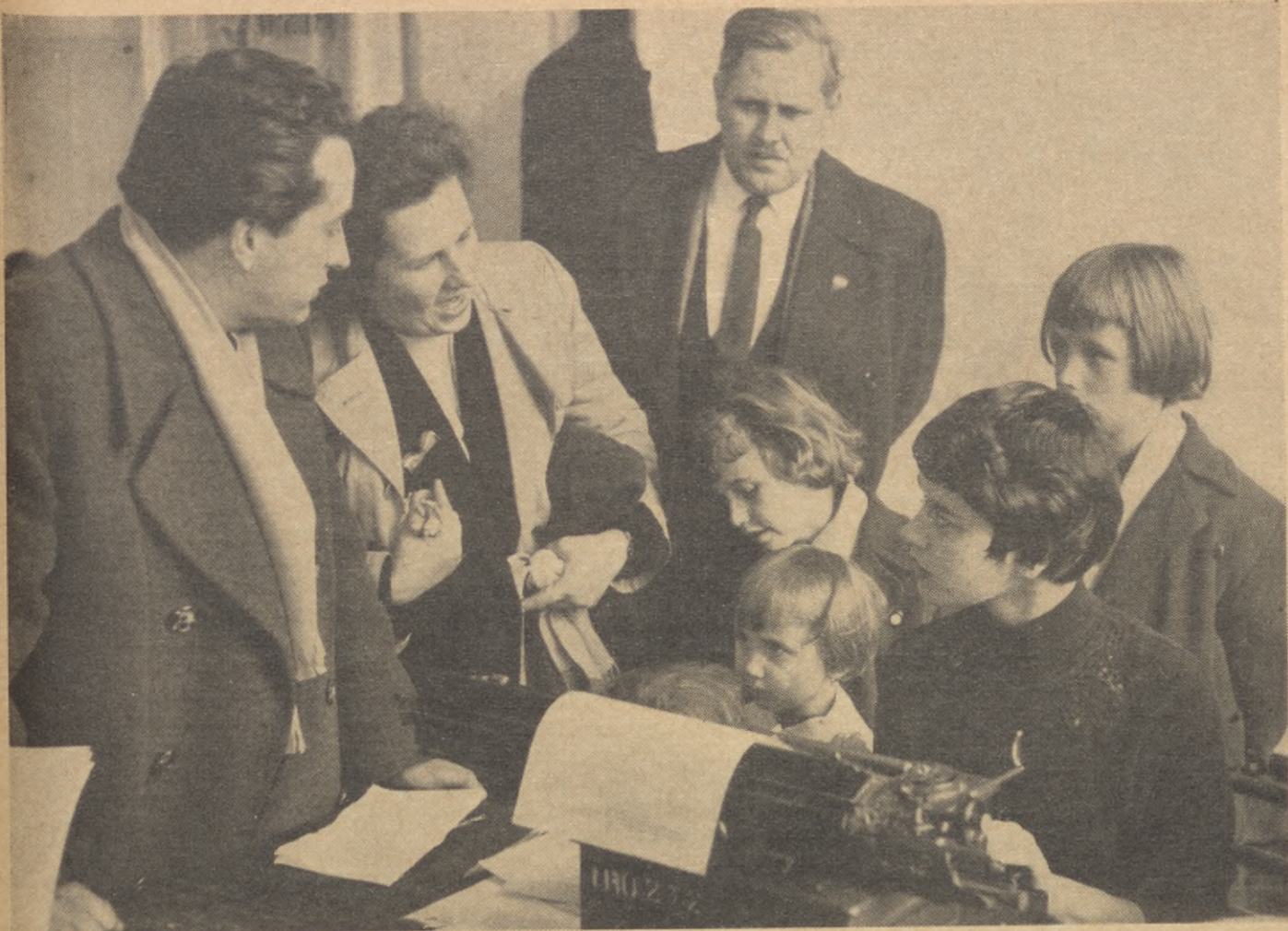
Med hänsyn till vad som tidigare sagts i denna artikel om flyktingarnas allmänna bakgrund: undernäring, dåliga bostadsförhållanden etc. är det ingen tillfällighet att tbc är den mest utbredda sjukdomen. På våra sanatorier vistas i dag (maj månad) ca 750 flyktingar, som i första hand medicinalstyrelsen har ansvaret för. Bland dem finns polacker, ungrare, andra östeuropeiska flyktingar och några från Hong-Kong emigrerade ryssar som via Kina kommit till Sverige.

Av stor betydelse för de sjuka flyktingarna är att de under sjukhus- eller sanatorievistelsen inte lämnas åt sidan utan i väntan på att det fulla tillfrisknandet skall bli en realitet stimuleras och ägnas minst lika stor uppmärksamhet som de friska. Det är därför som medicinalstyrelsen har en särskild kurator anställd med uppgift att inte endast ta sig an flyktingarnas allmänna problem och bekymmer utan även vid sidan av den förekommande terapin anordna kurser och förbereda dem för deras infogande i samhället.

Man kan därför säga att för flyktingarna arbetsvärden sätter in på ett tidigt stadium. Och syftet är inte enbart att underlätta deras anpassning till en ny miljö och nya förhållanden utan även att slå en brygga över det psykiska svalg, som är en naturlig följd av att i årtal va-

200.000 araber från Palestina har flytt till Ghazaområdet. Detta är flyktingar som undervisas i en yrkesskola, som anordnats av internationella hjälporganisationer.

Ungerska flyktingar i Österrike under en inskrivningsprocedur. Bilden är tagen på Rothschild-sjukhuset i Wien.

rit förvisad från ett vanligt liv. Redan under sjukhusvistelsen undersöks varje klients personliga förutsättningar. Kurser i språk, för studenter skilda ämnen som matematik, historia etc. är åtgärder som redan då vidtas.

Tryggheten utlöser neuros

I princip har man inte ansett det vara nödvändigt att sammanföra flyktingarna till något bestämt sjukhus eller sanatorium. De finns utspridda i grupper över hela landet. En orsak till att de arbetsvårdande åtgärderna, i den mån patientens hälsotillstånd medger det, sätter in under tillfrisknandets senare skede är att detta underlättar de myndigheters arbete som skall inpassa flyktingarna i vårt arbetsliv.

En annan kategori flyktingar, som vållar betydligt större svårigheter och problem även om de är försvinnande få är de psykiskt sjuka, personer med nervösa rubbningar eller stora sociala anpassningssvårigheter.

Även om en flykting inte har alltför stora materiella svårigheter, händer det inte sällan att det latenta orostillstånd patienten befunnit sig i under många år slår över i djupa och ofta allvarliga depressioner just i en ordnad och i andras ögon trygg miljö. Det var inte bunkrarna eller flyktens strapatser som utlöste den psykiska reaktionen utan det nya i ankomsten till ett land, som bjöd en säng med vita lakan, bonade golv och välputsade fönster.

Yrkesutbildning, omskolning och arbetsanskaffning sorterar under arbetsmarknadsstyrelsen. Hittills har ca 6.000 flyktingar omskolats och f. n. utbildas 600 till nya yrken. Utbildningen är differentierad i så stor utsträckning detta är möjligt. För vissa grupper som exempelvis ungrare finns särskilda gymnasiekurser. Omkring 250 flyktingar studerar vid våra universitet och högskolor.

Krasst räknat har denna insats kostat svenska staten summor som

inte kan uppskattas i femsiffriga tal. Betydelsen av denna humanitära insats förstår man bäst om man vet att alla länder inte tar emot sjuka flyktingar. Ur en annan synpunkt har vårt land tillförts många värdefulla människor som nu sysselsätts i vårt näringsliv.

● HJÄRTMASSAGEN ...

(Forts. fr. sid. 7)

med lite fantasi kan man föreställa sig den intensiva kamp som fördes, för att med den tidens tekniska hjälpmedel göra allt som stod i mänsklig makt för att återkalla den döende till livet.

Med den enorma utveckling som skett inom den medicinska vetenskapen — och narkostekniken — får man nog säga att ett dödsfall, som det ovan beskrivna, inte förekommer i dag.

Bill Andersson
Ill.: Elof Lindbäck

Självlärde Olivecrona gjorde första hjärnoperationen 1922

Professor Herbert Olivecrona sitter i sitt mottagningsrum på Serafimerlasarettets neurokirurgiska avdelning. Klockan är åtta på kvällen och det är alldeles tyst i den världsberömda men tämligen oansenliga tegelbyggnaden. I korridoren lyser en ensam nattlampa.

Professorn berättar om hjärnkirurgi; i saklig ton och korta satser. Han är känd för sin otillgänglighet men får på nära håll mänskliga proportioner: i det kraftfulla ansiktet lyser ett par intesivt blå ögon och på lur där inne sitter en spefågel. Han är 66 år men verkar trots den kala hjässan mycket yngre. Man observerar hans händer, kraftfulla även de, riktiga bondenävar som han nu håller i sitt knä. Med dem har han utfört mellan 7.000 och 8.000 hjärnoperationer.

— Kan professor Olivecrona med några ord säga var hjärnkirurgin står i dag, hur långt man hunnit och om det finns möjligheter att nå så mycket längre?

Han dröjer ett ögonblick och svarar:

— På vissa områden inom hjärnkirurgin har man i dag uppnått en viss stabilitet och beträffande hjärntumörer kan sägas att behandlingsmetoderna nu är så pass standardiserade, att man inte kan vänta sig att nå så förfärligt mycket längre. Det skulle i så fall vara om helt nya idéer uppkommer. Även de rent mekaniska medlen är numera så fulländade att vi inte heller där kan hoppas på att göra några väsentliga framsteg, såvida man inte hittar på några alldeles nya metoder.

Men på andra områden inom hjärnkirurgin tror jag det finns stora möjligheter att avancera. Detta gäller kanske främst epilepsin, vars lokalisering i hjärnan underlättats framför allt av elektroencefalografens tillkomst. Elektroencefalografen är ett slags motsvarighet till EKG och med den registrerar man den elektriska aktiviteten i hjärnan, varifrån de epileptiska anfällen utgår.

Det finns många former av epilepsi, bl. a. en där anfällen dirigeras

SVEN THIESSEN

intervjuar professor Herbert Olivecrona. Konsten att operera i hjärnan har denne världsberömda läkare lärt sig själv. Då det ägde rum, fanns det inga lärare i hjärnkirurgi. Hans första hjärnoperation utfördes 1922, och sedan dess har han gjort mellan 7.000 och 8.000 ingrepp i hjärnan. Dagligen gör han en eller två operationer.

från centrala delar av hjärnan. Denna form finns ingen utsikt att bota. Men det finns å andra sidan många slag av epilepsi, som utgår från barkområden i hjärnan eller från ärrbildningar efter tumörer och de kan man ta bort.

Brist på anslag

— Ifråga om behandlingen av traumatiska hjärnskador, skador som orsakats genom våld, i en trafikolycka exempelvis, kan det tänkas att man genom nedkylning kan rädda livet på patienter som nu vanligtvis dör, fortsätter professor Olivecrona. Förutsättningen är att man kan sänka deras kroppstemperatur till 30 grader. Därmed sänker man också ämnesomsättningen i hjärnan och syrebehovet sjunker. Man uppnår därmed en sorts vintersömn av i princip samma slag som björnar och igelkottar använder: patienten vintersover medan den värsta faran går över.

Den apparatur som möjliggör detta kostar 30—40.000 kronor och vi har förgäves försökt att få myndigheterna att anslå dessa medel. Det har alltså inte gått. I stället måste vi låna apparaturen av de firmor som tillverkar den. En ganska egendomlig situation.

Denna hoplånade apparatur används nu främst för vissa former av hjärnblödning, där patienten vanligtvis är medvetlös och där det är omöjligt att klara livet på honom utan nedkylning.

"Luftskalle" för röntgen

Gången när en hjärntumör opereras är denna. Man tar först reda på var den sitter och av vilket slag tumören är. Härpå antecknas symtomen i ordningsföljd. Sedan genomgår patienten röntgenundersökning med kontrastmedel. En sådan ordnas genom att hjärnvätskan ersätts med luft som inblåses i hjärnans hålrum ("luftskalle"). Härigenom får man på röntgenbilden en tydlig bild av tumören. En lokalisering kan också ske genom att luft inblåses i hjärnans blodkärl.

Natten före operationen sover patienten lugnt efter en morfinspruta; han blir sedan maskinklippt och rakad över hjässan. Klockan 9 på morgonen förs han in i operationssalen, där Olivecrona jämte assistenter, ofta också med utländska läkare som observatörer, står redo.

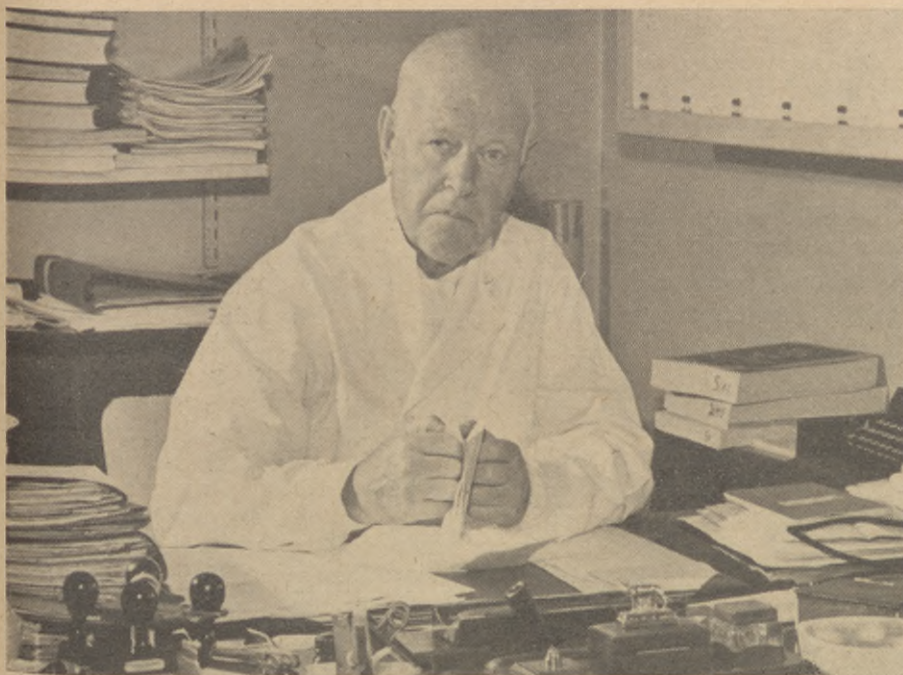
Ett så känsligt organ som hjärnan ligger självfallet väl skyddat. Den är först och främst omsluten av ett kraftigt benhölje, skallen, och skyddas dessutom av tre vävnadslager, hjärnhinnan. Professor Olivecrona borrar 4—5 hål i huvudet med en elektrisk borrh, som är så konstruerad att den stannar automatiskt när den genombrutit hjässbenet. Härpå säger han mellan hålen tills han får upp den avsedda luckan, som placeras i en duk med koksaltlösning.

Vid vårt samtal nu sammanfattar professor Olivecrona denna otroliga procedur i orden:

— Jag säger upp ett lock ur hjärnskålen, öppnar hjärnhinnan och tar bort tumören. Det är inte så konstigt. Det var svårare förr när diagnostikerna var bristfälliga. Nu kan en tumör lokaliseras med hundraprocentig säkerhet. Dessutom är narkostekniken högt utvecklad. Tidigare, när patienten genom bristfällig lokalisering av tumören ibland opererades på fel ställe, ledde det till patientens död.

Döden sällsynt

Döden blir en allt sällsyntare gäst vid professor Olivecronas operationsbord. Ingreppet i hjärnan le-

Herbert Olivecrona

der till återvunnen hälsa för patienten även om det vid fall av svåra förlamningar kan ta årtal innan han är återställd. Ibland blir patienten fullt frisk praktiskt taget genast.

— Resultatet beror på hur länge patienten gått med sin tumör, säger professor Olivecrona. Om det är en godartad eller elakartad tumör, om man kan ta bort den fullständigt eller inte, eller om den orsakat svår destruktion av den omgivande hjärnsubstansen.

— Går alla tumörer att operera?

— Nej, visst inte. Tumörer som sitter i hjärnans centrala delar går ej att komma åt därför att dessa delar är centra för livsviktiga funktioner som blodtryck, puls och andning. De delar av hjärnan som innehåller funktioner för språket och synen måste man också respektera. Men under särskilda omständigheter kan man göra ganska omfattande ingrepp i hjärnan. Man kan till exempel ta bort ena hjärnhalvan om patienten förut är förlamad i ena sidan. Sådana operationer gör vi ibland på spastiska barn med epileptiska anfall. När barnet är förlamat i ena sidan har den hjärnhalva varifrån förlamningen utgår ändå ingen uppgift att fylla.

— Hur uppstår en hjärntumör, vilka är symtomen?

— Det första vet man inte. Om en liten grupp av hjärntumörer antar man att de härleds ur medfödda missbildningar i hjärnan, om de

andra tumörerna vet vi ingenting. Vi har inte ens så mycket som en teori eftersom det inte finns något underlag för några teorier. Symtomen är synrubbingar och förändringar i ögonbotten genom att synnerven svullnar. Patienten får huvudvärk genom det vätsketryck tumören orsakar inne i hjärnan, och i många fall uppstår epileptiska anfall. Genom att tumören förstör motoriska centra kan den drabbade också få talrubbingar. En tumör i hypofysen medför rubbingar i den inre sekretionen. Tumören är en svulst som utgår från själva hjärnsubstansen, från blodkärl i hjärnan, från hjärnhinnan, från vissa nerver i hjärnan, hörselnerverna exempelvis, eller från hypofysen. Detta är de viktigaste grupperna. Tumören kan bli stor som en knytnäve.

"Lejons hjärta — kvinnas hand"

Professor Olivecrona opererar hela förmiddagen; operationerna kan stundom bli två även om en är det vanliga. När han lämnat operationssalen tar han en vilopaus och ägnar resten av dagen åt en vidlyftig korrespondens, åt läsning och åt vetenskaplig forskning.

Sin forskning har professor Olivecrona främst inriktat på hypofysens roll vid bröst- och prostatakrafta.

— Det förhåller sig så att vissa former av cancer är mycket känsliga för sin hormonella miljö. Genom att ta bort hypofysen, som reg-

lerar binjurarnas, sköldkörteln och könskörtlarnas verksamhet, slutar cancer att växa. En människa kan mycket väl leva utan sin hypofys men den inställda körtelverksamheten måste kompenseras genom tabletter.

Herbert Olivecrona ser ursvensk ut och han är det också. Släkten är känd sedan 1600-talet och består till stor del av bemärkta jurister och ämbetsmän; professor Olivecronas far var en på sin tid välkänd domare, Axel Olivecrona, som 1927 promoverades till hedersdoktor i Uppsala. Där blev Herbert Olivecrona student 1909, medicine kandidat 1912. Med. dr blev han i Stockholm 10 år senare och hade då i två år tjänstgjort på Serafimerlasarettet. På 30-talet blev han europeiskt ryktbar, nu är han världsberömd.

— Vilka är förutsättningarna för att ni lyckats så bra?

— Man har väl passat till kirurg, något annat svar har jag svårt att ge, säger han flärdöst. Vilka egenkaperna bör vara? Ett engelskt ord säger att en kirurg bör vara utrustad med "ett lejons hjärta och en kvinnas hand". Det kanske ligger någonting i det.

Ingen lärare

Sin första hjärntumör opererade prof. Olivecrona den 13 november 1922.

— Jag minns det ganska bra, säger han. Fallet gällde en man vars njurtumör spritt sig till hjärnan. Men diagnosen var mycket oklar. Det enda jag kunde göra var att lätta på hjärntrycket genom att ta bort en del ben. Tumören hittade jag inte. Mannen dog så småningom av flera tumörer som spred sig i hela kroppen. Sedan dess har jag utfört 7—8.000 hjärnoperationer, ungefär 200 om året, jag har inte räknat dem så noga. Dödligheten har stadigt minskat och är nu nere i 10 procent.

— Vem var er lärare?

— Jag hade ingen, det jag lärt mig har jag lärt mig själv. I 20-talets början fanns ingen läroskola för hjärnkirurger i Europa, knappast heller i Amerika. Efter att förut ha sysslat med allmänkirurgi såg jag 1919 hjärnoperationer utföras i Amerika, jag tyckte det verkade intressant och tänkte att det där ska jag lära mig. Lärdomen fick jag till att börja med inhämta i böcker. Sedan 1930 har jag uteslutande ägnat mig åt hjärnkirurgi.

(Forts. sid. 23)

Rinnande varmt och kallt vatten

En resebyrå var vid ett tillfälle nog flott att ge mej en tjock och präktig broschyr — det gällde en englandsresa den gången — och det fanns möjlighet att välja vistelseort, naturligtvis inom en begränsad ram... men ändå! Bilderna i boken av de bostadsmöjligheter som radades upp såg alla lika lockande ut. Men i texten, på engelska, tycktes jag efter en energisk granskning kunna fastslå, att det rörde sej om en något olika "inre kvalité" på dom erbjudna platserna på engelska sydkusten. Spårsökandet i det främmande språket utmynnade bl. a. i att "rinnande, varmt och kallt vatten" var en garanti för viss bekvämlighet. Om det där vattnet nu verkligen rann...

Jag tyckte mej också förstå, att där det inte fanns "rinnande, varmt och kallt vatten", hade textförfat-

SIXTEN HAMMARBERG

kåserar om bostadsproblem, som möter turistande svenskar i utlandet, och medan regnet håller honom fången på hans parisiska hotellrum funderar han över den svåra bostadsbristen i Frankrike.

taren sökt dölja den bristen med en avsevärt längre, mera målade beskrivning om platsens skönhet osv. Sedermera avslöjades, att en del av resenärerna föll i den sist antydda fallgropen. Man tänkte mera på textens skönhet än innehåll, då vistelseorten valdes.

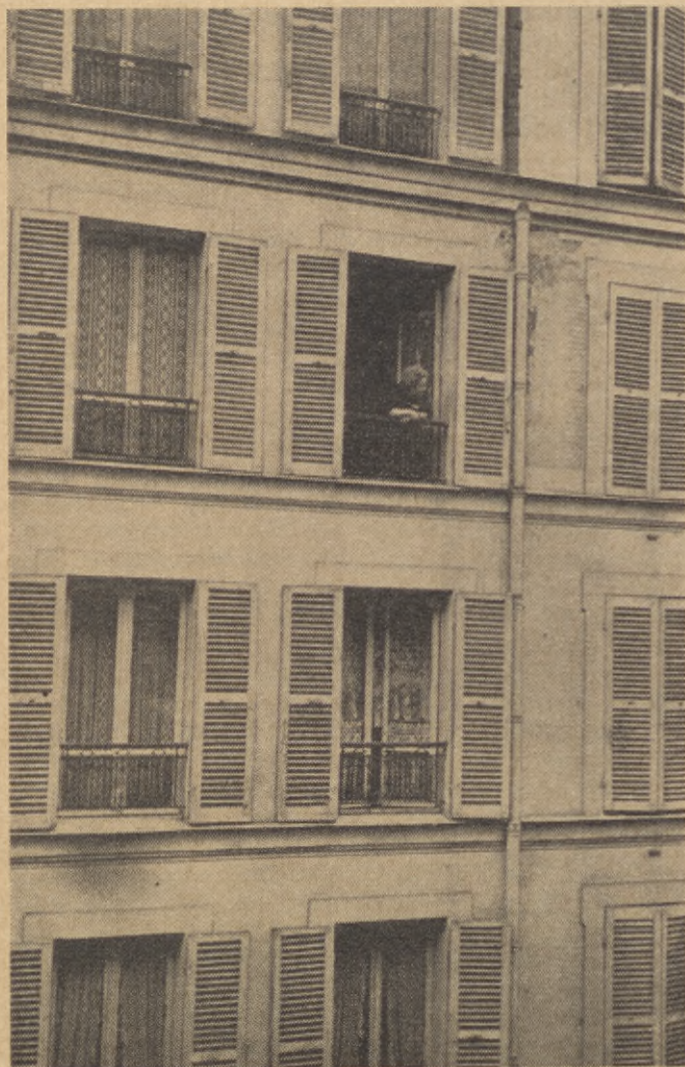
Då resesällskapet senare strålade samman i London framkom att några resenärer bött på ett ställe, där man varje morron fick gå ett

stycke väg för att göra sina toalettbestyr, gå över en gård till ett ställe, som visst inte var så fritt för insyn utifrån och där åtminstone "det varma vattnet" helt lyste med sin frånvaro. Men de var inga vanliga kverulantiska folkhemssvenskar. De hade i övrigt inte blivit bedragna på textens utlovade skönhetsvärden och ångrade inte sitt val. Och som det rörde sig om unga och värdiga representanter för reslig växt och nordisk skönhet, tror jag inte att traktens engelsmän heller led någon skada av att ev. råka bli vittne till deras morronturer till det halvt offentliga toaletterummet. Men det skadar inte att se upp. Turistbroschyrer har sina fallgropar, låt vara att boven i dylik litteratur på sin höjd utgöres av "rinnande, varmt och kallt vatten".

Speglarnas mångfald

Då jag någon tid senare kom att bo en kortare tid i Frankrike, i Paris, visade sej "det rinnande, varma och kalla vattnet" fortfarande lika efterhängset, dvs. jag hade turen att — liksom i England — hamna på ett bra ställe. Droppandet från vattenkranarna var till och med så intensivt, att man aldrig kunde stoppa det helt och hållet. Inte ens på natten. Droppet tillhörde så att säga nattlivet. Men är man trött efter strövtågen bland världsstadens attraktioner hör man ju inte så mycket av det. Man sover gott i fransmännens sällsynt bekväma och sköna sängar — den detaljen bör de ha en särskild blomma för.

Men för att återgå till det negativa — droppet — så drömmer man på sin höjd om ett svenskt töväder med takdropp, vilket väl knappast kan betecknas som mardröm för en svensk. Dåliga vattenkranar lär i övrigt tillhöra de gängse turistserfarenheterna i Frankrike. För min del var jag mera rädd för alla speglar, som klädde alla väggar och skrymslen i mitt hotellrum, rädd att krossa dem, men också för alla de personer, som tycktes röra sej i rummet, fast jag var alldeles ensam. Spegelglaset mångfaldigade alla vinklar och vrår min ringa person — de arbetade ungefär som en videokamera och inregistrerade alla min rörelser med yttersta precision.

En typisk husfasad i Paris. Idylliskt eller omodernt? Ja, det beror kanske på ögonblickets sinnesstämning.

Den här parisaren bor i ett föga modernt hus. Om man vet, att medelåldern på bostadsfastigheterna är 70 år, så förstår man att det behövs modernisering.

Lite retad över speglarnas näsvisa avslöjanden började jag tidigt en morron fundera över hur mycket vatten, som rinner bort i onödan varje dygn i Paris sammanlagda vattenledningsrör. Därmed hade socialvårdstankarna börjat leka kurragömma bakom turistglasögonen, fast jag inte kommit för att lösa dylika, matematiska frågor.

På kvällen, mätt och belåten över sevärdheterna, satt jag åter i rummets mystik, trött efter rundvandringarna, men krandroppet höll vardagstankarna vid liv. Tanketråden, om det borttappade vattnet, satte statistikdjävulen i rörelse igen. Den började dansa omkring den triviala frågan: Hur står det egentligen till med bostadsbeståndet i Paris? Motsvarades storstadens yttre skönhet av inre kvalitet i detalj? Fanns det så gott om spegelglas från odödliga drottningen Marie-Antoinettes tid, men smått om folk att laga vattenkranar, reparera trasiga fönsterluckor, stryka lite färg och täta sprickor på väggytor och i trappuppgångar?

Bakom turistglansen var fasaden ganska grå, låt vara att kultiverat folk är älskvärt nog att kalla den en gråhet med nyanser. Sådant var förvisso hädiska tankar i skönhetens huvudstad även nästa morgon, då jag stod i fönstret, såg Paris vakna, såg min förtjusande värdinna gå över gatan för att hämta färska giffelar till morronkaffet.

Brist på byggnadsarbetare

Så kom det sej att några kvällstimmar, mellan vandringarna under Triumfbågen, kyrkobesök och kulturkonsumerande i allsköns former, enskilt och i trupp, ägnades den grå fasaden, dvs. bostadsbeståndet. Det går an, när det droppar också utomhus och man ser barhuvade svenskar skynda in på hotellet för att hastigt gräva fram medtagna regnkappar ur resväskornas innandömen, ser dem från ett fönster, där man sitter över sin statistik. En digger volym, kallad "Den ekonomiska och industriella utvecklingen i Frankrike".

Vi hittar en rubrik — byggnadsproduktionen — och konstaterar att bostadsbristen är svår. Man börjar så försiktigt med att notera att 220.000 bostäder färdigställda år 1955 mot 162.000 1954. Det byggs alltså en del i Frankrike också — inte bara hemma i Gubbängen och Vällingby. Uppskattningsvis skulle under en 20-årsperiod behöva uppföras ca 350.000 bostäder årligen för att få bukt med bostadskrisen. Medelåldern på fastighetsbeståndet är hög: 120 år på landsbygden — 70 år i Paris!

Omfattande reparations- och moderniseringsarbeten erfordras. Ett överväldigande antal bostäder saknar badrum och rinnande vatten och elektricitet är fortfarande på många håll en föga känd komfort.

Vad beträffar Paris får man vidare veta att 3.900 enrumslägenheter bebos av 6 eller flera personer och att 13.400 hushåll på mera än 6 personer lever i tvårumslägenheter.

Att komma upp till den önskvärda bygghänsynen — 350.000 bostäder årligen — hänger samman med kreditmöjligheterna, de tekniska möjligheterna och tillgången på fackutbildade arbetare. En av orsakerna till att investeringsvilligt kapital saknats inom byggnadssektorn var länge de reglerade hyrorna, som hållits på låg nivå, men statsmakterna ha gjort åtskilligt för att förbättra lånemöjligheterna, bl. a. genom ett premiesystem och ett medgivande av progressiv stegring av hyrorna.

Den franska byggnadsindustrin saknar inte möjligheter att färdigställa 350.000 bostäder per år, men för att uppnå och hålla en sådan takt måste man räkna med en gradvis utveckling — bristen på uppskattningsvis 25 à 30.000 fackutbildade arbetare kommer här in i bilden. Svårigheterna radas upp och sist — inte oväntat — stötestenen för så många franska reformplaner: de svårigheter, som orsakats av inkallelserna till Algeriet och problem förknippade med detta.

Där kan vi sätta punkt för ett stilla strövtåg i fransk bostadspolitik, "den industriella utvecklingen" får vila ett tag. Genom fönstret ser jag mina svenska landsmän ge sej ut igen i regnrockar och med uppslagna paraplyer. Regnet har dock upphört för ögonblicket, gatan lyser, blank och nyskurad. Katten på andra sidan gatan — den som an-

(Forts. sid. 25)

Lobnico räddar tobaksrökarens v

Ordföranden i Riksförbundet mot Tobaken, Per-Erik Pärpe, med en manande affisch

Riksförbundet mot Tobaken är nikotins fiende nr 1 i vårt land. Det bildades i all blygsamhet i Härnösand 1954. Redan på 80-talet hade det dock en föregångare i Stockholm. Verkligen vind i seglen fick förbundet 1956 i samband med ett stort propagandamöte i Stockholms konserthus. Det gick av stapeln fredagen den 13 april — tobakens olycksdag. Samma år flyttades förbundets säte till huvudstaden, och till förbundsordförande valdes stockholmaren P.-E. Pärpe.

Förbundets verksamhet består till stor del av propaganda mot tobaksbruket. Man arbetar med upplysningskrifter, broschyrer och affischer. Dessutom driver förbundet tre rökavvänjningskliniker i Stockholm. (Klinikbilderna på detta uppslag är tagna vid kliniken i Årsta.) Chef för dem är docent B. Ejrup. Behandlingen består av injektioner med ett ämne, som kallas lobnico, samt tabletter, bl. a. lugnande sådana. En kur omfattar tio injektioner med en spruta per dag. Intresset för rökavvänjningen är stort. F. n. står ca 1.700 rökare i kö för att få behandling, vilket innebär en väntetid på ungefär åtta månader. Man hoppas dock kunna öka klinikernas kapacitet.

Är ni rädd om er hälsa bör ni sluta röka. Det är fullt bevisat att rökningen framkallar lungcancer — en sjukdom som nu ökar kraftigt i vårt land, liksom i hela

den civiliserade världen. Hittill man funnit inte mindre än fem oräfframkallande ämnen i tobaksland dessa ämnen märks benzpyren vid djurförsök har orsakat cancerinjektioner under huden.

Enligt en amerikansk undersökning är risken för att dö i lungkräfta 20 gånger så stor för en cigarrökare som för en icke rökare. Många siffror för cigarrökare och pipe är 3 gånger respektive 8 gånger.

Det finns tillförlitliga undersökningar, som bevisar att rökning ger födlighet även i annan cancer än lungkräfta, t. ex. cancer i lever, gall- och blåsar.

Docent Ejrup hävdar att tobak dessutom medför "smärtor i ryggen, åstadkommer kärlsammandrag i huden, påverkar blodtrycket och frekvensen, nedsätter konditionen disponerar för åderförkalkning". Rökningen bär ofta skulden till hjärt- och kälsjukdomar.

Under förra budgetåret tog in ca 700 milj. kronor i tobaksskatt. Inom Riksförbundet mot Tobaken i Stockholm man dock att tobaken är en dödlig förlusterna genom för tidig dödsföljden och allmänt försämrade folkhällo av rökning kostar samhället mer än vad tobaksskatten ger.

Text: ÅKE RO

Foto: KARL H. HELM

Cigarretten är det farligaste och mest cancerframkallande i rökningen

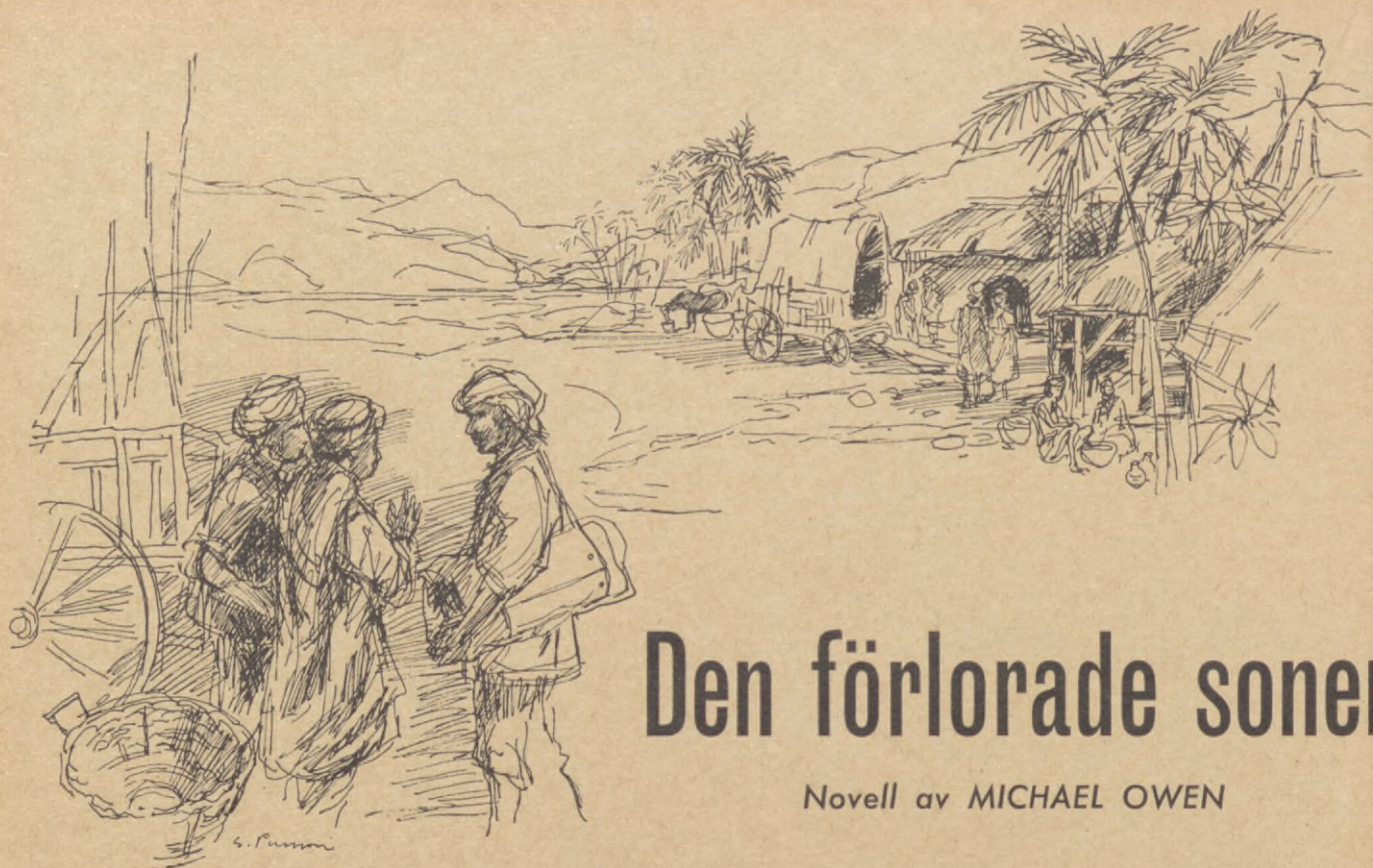

Syster Alpha ger Gösta Bergh en injektion med lobnico mot hans rökbegär

Även den som håller sig till pipan löper stor risk att få lungkräfta

Cigarrökaren — liksom andra rökare — samlar benzpyren och andra livsfarliga ämnen i lungorna

Den förlorade sonen

Novell av MICHAEL OWEN

När våren kommer börjar bergsborna gå i bröllopstankar. Aprikosblommorna lyser mot snöfläckarna och överallt ser man våren komma. Den långa vintersömnens är över och den goda jorden vaknar till liv. Det är då fattiga och oförtröttliga brahminer drar omkring i bergsbyarna för att viga unga flickor vid flera män som sedan bjuder i trakten sedan många släktled.

Men Batchu ville inte. Sama, näst äldst av de tre bröderna grymtade ogillande: "Så Basanti passar dig inte. För en ungtupp som du är det allt bra starkt. Kanske du vill ha en hustru alldeles för dig själv?"

"Ja", sade Batchu bestämt. "När jag gifter mig skall jag göra som folket på slättlandet. En man — en kvinna. Om Basanti teg han.

Khabban, äldste brodern såg förskräckt på honom.

Basanti bodde på andra sidan berget med sin far, Ramu. Och Ramu begärde ett otroligt pris för henne. Han talade vitt och brett om diamanten hon bar i sin platta näsa — säkert var det bara glas, om de åtta viktariarupierna i hennes halsband, om hennes hälsa och styrka. Bröderna och Ramu hade inte lyckats komma överens om saken hittills. Bröderna hade ingen brådska. Inte Ramu heller fastän Basanti var hela

tretton år. Hon var enda barnet och om hon flyttade till andra sidan berget skulle det inte bli lätt för gamle Ramu att klara sig. Hon var en duktig dotter. Hon skulle nog få äkta män med tiden.

Basanti lovade att bli något alldeles särskilt. Hon var liten och kraftig, högbröstad och skulle säkert få många duktiga söner. Dessutom skulle Basanti en dag ärva Ramus två åkrar och den gamle hade säkert gömt undan en del kontanter. Bröderna undrade hur de skulle kunna klara av Basantis två åkrar förutom sina egna. Och Basanti själv skulle bli tvungen att ränna mellan gårdarna för att ta hand om de små fruktodlingarna.

Ingen av de två äldre bröderna hade förstått att någonting hänt i Batchus och Basantis hjärtan ett lysande ögonblick — även om ing-

enting blivit sagt. Deras ögon möttes och det var allt. Men det var nog.

Batchu hade inte ord för vad han kände. Han som de flesta bergsbor var inte särskilt vältalig. Han skulle hellre avstå från sitt arv än han ville dela Basanti. Och om hon måste delas ville han inte vara med, inte se, inte höra någonting. Han skulle aldrig stå ut med det.

"En kvinna — en man", mumlade Khabban, den äldse. "Har man nånsin hört på maken. Gifte sig inte de fem mäktiga Pandavabröderna med Draupadi som blev en god hustru för dem alla fem?"

Batchu skruvade olustigt på sig. Han hade aldrig förut satt sig upp mot de äldre bröderna. Hur skulle han kunna förklara sin oro, sin längtan till den värld som låg nedanför marknaden i Chakrata? Där hade han hört talas om många egendomliga ting som han skulle vilje se med egna ögon. Det var trettio kilometer svår och farlig väg till marknaden men en tre fyra gånger om året tog sig bröderna dit och köpte sig lite av denna världens goda — tobak och gur och te och en gång om året en pyjamas och en skjorta åt var och en och när mor levde, en brokadväst åt henne.

Batchu hade märkt hur dåliga deras skördar och frukt var i jäm-

Den anglo-indiske författaren Michael Owen ger här en modern version av Den förlorade sonen, men en version hämtad från en avlägsen trakt där man bevarat egendomliga, urtida sedvänjor, typiska för bergstammarna i nordöstra Indien.

förelse med vad som växte på slättlandet. Män nedifrån slätterna kom varje år och köpte upp deras skördar och körde iväg med dem i lastbilar. De brukade säga att bergstrakterna skulle kunna ge betydligt bättre skördar om bara de dumma bergsborna ville lära lite av andra. Det hade gjort Batchu fundersam.

Livet i bergen var som det varit i tusen år. Mot sommarens purpurfärgade prakt och vinterns mjuka vita dräkt tycktes tiden stå stilla. Batchu som knappast var mer än sjutton, arton år kände obestämt på sig att den nya tiden var på väg och att han själv på något sätt skulle komma att spela en roll i den. Just nu med de bäge brödernas skarpa och allvarliga blickar på sig fattade han sitt beslut — även om han kände sig nästan förstenad av ångest inför det oerhörda i vad han skulle göra.

"Jag skall flytta till slättlandet", sade han. "Jag avstår från min del av arvet. Det är ditt, Khabban, och ditt, Sama. Det enda jag begär är lite av pengarna vi sparat".

"Det är pengarna vi skulle köpt Basanti för", grumsade Sama, "skall vi inte ens få gifta oss för din skuld, pojksvalp".

"Det blir en mun mindre att mätta när jag far, och pengarna tar ni snart igen", sade Batchu lugnt och han tänkte — hur kan man köpa en annan människa?

Nästa dag gjorde sig Batchu i ordning för färden till Chakrata. Han hade trettio rupier på fickan.

"Kom inte tillbaka", sade Sama hätskt. "Tro inte att du skall kunna

"Kom inte tillbaka", sade Sama hätskt.

komma tillbaka hit med svansen mellan benen som en byracka".

"Om jag kommer tillbaka kommer jag som en man — med pengar på fickan".

Khabban var vänligare stämd: "Ditt hem är här, Batchu. Dörren kommer alltid att stå öppen för dig. Vad du gör nu gör mig ont men ändå önskar jag att lyckan skall vara med dig".

Och Batchu gav sig iväg till slättlandet.

Åren gick — två — tre — fyra — och det var nu en bra bit in på det femte. Det var vår igen. Bröderna hade gift sig. En av fäderna

Och Batchu gav sig iväg till slättlandet.

hade dött. Förra året hade varit svårt och majsskörden dålig. Vintern som följde hade varit ovanligt sträng.

När snön smält och den glasklara luften fylldes av sol och aprikosträdens knoppar sade dem att våren kommit tillbaka till dem kom en ensam figur med metallväska och filt-rulle gående den steniga stigen upp till hyddan.

När mannen kom närmare såg bröderna att det var Batchu. De började prata i munnen på varandra och Khabban gick ned för att möta sin bror.

Batchu hade blivit man — kraftigare, säkrare på sig själv. Hans ögon hade förändrats men han var blek efter tiden på slättlandet.

"Den förlorade sonen kommer tillbaka", muttrade Sama förargat.

Batchus imponerande plåtkoffert och den burgna filtrullen tilldrog sig stort intresse från fadern, den ende av fäderna som ännu var i livet. Batchu hade verkligen blivit annorlunda. Han lyste av lugnt självförtroende och hans blick var klar och bestämd. Den gamle fadern och de två bröderna kände sig lite osäkra i hans närvaro.

När Batchu såg kvinnan hans bröder gift sig med kom en glimt av förvåning men kanske något mer i hans ögon. Khabban sade:

"Du tänker på Basanti. Ramu ramlade och slog ihjäl sig. Basanti vägrade gifta sig med oss. Kanske hade hon samma underliga griller som du. Hon är arton år nu och om hon inte tar sig en man snart är hon en gammal kvinna".

"Hur klarar hon sig alldeles ensam?" frågade Batchu med ett misslyckat försök att inte låta ivrig.

"Hon sköter bara ena åkern — den andra ligger i träda. Men det räcker till för en ensam kvinna... Hon är allt bra orädd som vågar leva ensam. Men berätta, Batchu, hur du har det och vad du gjort alla dessa år?"

"Jag skall berätta alltsammans senare. Men lite kan jag säga er redan nu. — Vi lever i en stor tid. Här står allt stilla. Ni ser inget, hör inget — medan det händer stora saker runt omkring er. Det är mycket som övergår mitt förstånd. Men jag har lärt mig en del. Jag har arbetat de här fem åren i de statliga trädgårdarna på en plats som heter Saharanpur. Där gör de underverk — odlar lichis, japansk loquat, anona nästan utan kärnor — och får ut

(Forts. sid. 4)

ARGENTINA

Berättelse av GEORG STENMARK

I Marayes tar järnvägen plötsligt slut. Kanske är det Andernas väldiga bergskedjor som avskräckt de argentinska järnvägsbyggarna. Cerro Azucar som ligger närmast är med sina 4.000 meter över havet en liten kägla bredvid de andra jättarna. Från början var det meningen att järnvägen med det stolta namnet Ferrocarril Buenos Aires al Pacifico skulle ha fortsatt från Marayes genom Anderna in i Chile. Nu har den förbindelsen skapats längre söderut över Mendoza och Marayes har lämnats åt sitt öde. I en sista desperat ansträngning har man krökt de båda rälsändarna kring en grov algarobostam till något som skall föreställa en stoppbock.

Runt om det lilla stationshuset av korrugerad plåt grupperar sig några lerhyddor där den fåtaliga befolkningen har sina bostäder. De flesta är mineros, gruvarbetare som arbetar uppe i Sierra Famatina.

När kvällen äntligen kommer med sin svalka efter en olidligt het dag går jag som vanligt bort och sätter mig hos Turken i hans vinstuga bakom stationshuset där jag beställer en flaska vin. Liksom överallt härute i nordvästra Argentina är innehavaren av Bolichen turk och driver samtidigt lanthandel. José Ibrahim har varit på platsen ända sedan järnvägen byggdes och han vet vad som efterfrågas. På hyllorna ligger buntar med tygstycken, i taket hänger fotogenlampor och kokkärl. På disken bland alla flaskor och glas ligger hudar och yllefiltar som indianerna klipper ett hål i och drar över huvudet till skydd mot kölden som nattetid uppe i bergen kan vara mycket kännbar.

Som alla turkar är Ibrahim mycket affärsbegåvad och när indianerna ber att få betala med wolfram tar han lika gärna emot det som konstanter. Ändå vet han mycket väl att indianerna stjäla från gruvföretaget så snart de kommer åt.

Framåt tiotiden blir stämningen högre. Indianerna som hela dagen gått uppe i bergen och tuggat sina cocoblada börjar sjunga med egendomliga strupljud:

Yachuta, yachuta
méseta himersatai!
Winya uchirum chichahei:
uchita, uchita...

Då tycker jag att tidpunkten är inne när en främling kan börja fråga om allt sånt som han inte begriper, men som han gärna vill ha klarhet i. Ända sedan jag kom till Marayes har jag gått och undrat över det där halvt igenvuxna järnvägsspåret som försvinner in bland kullarna norr om stationen. Jag lutar mig förtroligt närmare turken: Säj, Ibrahim, vart går spåret? Men han slingrar sig och börjar i stället tala om sina otrogna hustrur. Ja, den första, en indian flicka uppifrån Chepes, var inte direkt otrogen förstas — hon rymde därför att hon var rädd för taget. Men den andra som hette Mercedes och var från San Juan hon gick och förälskade sig i en "passageros" och följde honom över till Chile. Den tredje hon rymde inte ens, hon slog sig helt enkelt samman med en tysk kartritare som hette Riemann.

Jag får inget svar på mina frågor. Genom den öppna dörren kan jag se de båda skenor som försvinner i en retsam sväng bakom kaktusträden. Ett par gånger har jag forskat lite på egen hand och upptäckt att spåret går in i en tunnel, där stora stenblock spärrar ingången. Jag försöker en gång till med turken som håller på att steka ett killinglår över glöden i den öppna spisen. Han skakar bara på huvudet.

Domingo Porcelli som sitter vid bordet bredvid skrattar spjuveraktigt och blinkar med ögonen åt mig. Jag tömmer mitt vinglas och får en idé. Hör på mig, Ibrahim, om jag skaffar dig en ny hustru när jag kommer till Buenos Aires. En flicka från Boca med lysande vita tänder...? Nej, inte ens för en ny hustru är han villig att berätta. "Es un accidente", är allt jag får ur honom. En olyckshändelse.

De andra böjer allvarligt sina huvuden — Si, si señor, es un accidente. Emilio Tappia gör korstecknet och övergår till att klaga på sin hustru som alltid slår honom när

Nedanför stupet låg en makaber järnvägskyrkogård.

han kommer full hem från Bolichen. Vid midnatt börjar indianerna bli oroliga och få hallucinationer; jag drar mig för säkerhets skull tillbaka till mitt rum.

Nästa morgon när jag kom ut stod Domingo Porcelli och väntade på mig. Buenos dias señor! Följ mig, jag ska visa er något. Han började gå längs det hemlighetsfulla spåret och jag följde honom. När vi kom fram till tunnelmynningen vräkte han undan en av stenarna så att vi kunde krypa in. Det var kolsvart därinne tills vi vant oss vid mörkret, sedan var det bara att följa järnvägsskenorna.

Kanske hade vi gått trehundra meter när det började ljusna. Efter ytterligare ett par hundra meter tog tunneln plötsligt slut, framför oss låg en djup ravin. Domingo gick ända fram till stupet och pekade med handen ned i ravin.

Jag utstötte ett halvkvävt rop när jag såg ned i djupet under mig. Där nere låg krossade vagnar och lokomotiv i hundratal. Förvridda järnskelett, hopknycklade ångpannor och tendrar. Värden för många miljoner peso måste ha gått till spillo. På en del av vagnarna hade träöverbyggnaden brunnit medan andra krossats till smulor efter den våldsamma störtningen.

— Men hur i all världen? Jag stod fullkomligt omtöcknad. Domingo gjorde återigen korstecknet. Si, si señor. La chacarita del lokomotoras. Lokens kyrkogård. Han småskrattade åt mitt förskräckta ut-

tryck. Efter en stund hade jag hämtat mig så mycket att jag kunde börja se mig omkring efter orsaken till katastrofen och då mötte mig en ändå större överraskning. Där hade aldrig funnits någon bro. Det fanns inga som helst spår efter något brofäste och på andra sidan fanns det bara en slät bergvägg. Skenorna upphörde helt enkelt där tunneln tog slut... En förfärlig, makaber misstanke började stiga upp inom mig... Domingo nickade bara bekräftande. Si senor, det kom för mycket materiel...

Medan vi sökte oss tillbaka genom mörkret samma väg som vi kommit överöste jag Domingo med frågor. Mas naturalmente, senor. Por via administrativa, senor!! Han pekade med tummen i riktning mot Buenos Aires. På administrativ väg? Jag förstod ännu inte men Domingo förklarade snart hur det låg till.

Det var på tjugutalet järnvägen kom hit. Nere i Buenos Aires avlöste den ena regeringen den andra. Mutor och korruption frodades i alla former. Det gällde att sko sig för den som satt vid makten någon tid. När man köpt alldeles på tok för mycket järnvägsmateriel av tyskarna måste man göra sig av med det på något sätt för att kunna göra nya inköp eftersom feta provisioner lockade. I den knipan kom någon på idén att bygga en tunnel härute i Marayes och sedan bara skicka iväg överskottet ned i ravinen.

Vid tunnelmynningen vräkte vi undan en stor sten.

Men blev det aldrig någon undersökning? Si senor, varje gång det blev en ny regering sändes en kommission ut för att ta reda på vart materielen tagit vägen. Nå, blev det aldrig något resultat? No senor, dom kom aldrig fram. Tågen som dom reste med spårade alltid ur på vägen. Un accidente, senor, Domingo skrattade lågt.

Jag började förstå sammanhanget allt bättre. Dom omkom alltså? Si senor, ingen överlevde. Alla omkom. Min svåger Manuel Rodriques var med om att arrangera alla urspårningarna och han försäkrade att ingen överlevde. Sedan upphörde undersökningarna av sig själva. Det

är bara turken José Ibrahim som går och fruktar att något ska hända...

*

När det blir kväll igen sitter vi som vanligt i Bolichen och turken steker små härliga killingsben över elden samtidigt som han fyller nytt vin i glaset. Jag gör inga frågor längre. Men då och då får jag ett snabbt ögonkast från Ibrahim. Kanske anar han att jag fått reda på hemligheten därborta i ravinen. Domingo Porcelli skrattar lågt när han andas in den goda stekdoften.

Ill.: Elsie-Britt Stenqvist

● OM OLIKA...

(Forts. fr. sid. 6)

gen sitter han bakom ratten i sin lyxbil och mumlar dovt mellan tänderna: "Jag vet inte vad jag skall göra med mina pengar..."

Han äger så många fabriker, pengarna bara strömmar in. Till råga på eländet har han — tvärt emot alla genomsnittsfransmän — en mycket dålig mage. Vinet och matens fröjder intresserar honom inte... lika litet som kvinnor.

Inte underligt att de unga, som nu delar utrymmet i lyxbilen med honom, tycker att situationen är beklämmande. De skulle så gärna vilja ge honom ett stort stycke av sin egen lycka... om de bara kunde.

Man förstår också, att författaren omöjligen kan hålla kvar det unga, lyckliga paret utan pengar, och den olycklige miljonären, på samma lyxhotell i all evighet. Olyckan måste få lov att visa framfötterna igen och eftersom tuberkulosen nu spelat ut sin roll i dramat ordnas enkelt och smärtfritt en bilolycka. Den mystiske monsieur Courceaux kör ned i en ravin med sin lyxbil.

De unga, som sitter kvar hemma på hotellet och gonar sej, avbryts av en teleffonsignal. Deras välgörare är död — krossad i ravinen — men testamentet är uppsatt med prydliga bokstäver och siffror; snart återfunnet bland efterlämnade papper. Den väldiga förmögenheten är deras.

Nu tycker den hårt provade läsaren, att världen äntligen borde ligga öppen för de ungas utvecklingsmöjligheter, men författaren snörper ihop alla förhoppningar i den riktningen i några underliga,

(Forts. sid. 25)

Det är turken Ibrahim, som äger vinstugan.

Två lyriska tolkningar

av JOHANNES EDFELT

I parken

Ännu hänga kastanjernas späda blad som den våta vingen på fjäriln, som nyss kom ur sitt hölje ut.
Men i den ljumma natten utvecklar regnet sakta solfjäderlikt sin prakt, som täcker en luftig gång.
— Himmelska vår, du må rusa hastigt förbi, du må dröja: själen, den druckna, du jämt flyr likt ett under förbi.

Eduard Mörike

Kväll i Lans

Vandring genom sommarskymning
förgyllda kärvar förbi. Under kalkade valv,
där svalan flög ut och in, drucko vi eldigt vin.

Svärmod och purpurrött skratt — hur skönt!
Kvällen och gräsets dunkla dotter
kyla daggfriskt den glödande pannan.

Silvervitt rinner vattnet över skogens terrasser;
natten; och ordlöst ett förgätet liv.
vännen; de lummiga stigarna till byn.

Georg Trakl

Teckning av ERLAND ULLMAN

Sköna, dyra och farliga träslag

Av cederträ görs både blyertspennorna, som vi skriver och ritar med, och de båtar, som studenterna från Oxford och Cambridge tävlingsror i varje år. Av jakaranda tillverkas både pianon, spatserkäppar och propellrar. Av päronträ gör man linjaler och vinkelhakar. Det finns träsorter som ser ut som tigerhud, ormskinn och siden — och det finns trä som man kan få eksem, förlamningar och matsmältningsrubbingar av.

En helsvensk furu- eller björkmöbel är inte att förakta. Svensk bok, ek, alm, lönn och al är också mycket användbara träslag. Åtminstone räcker de mer än väl till för en amatörsnickares eller sportstugebyggares samtliga behov.

Emellertid finns det ju ett otal tillverkningsområden, där trä av olika slag är huvudråvara eller spelar en avgörande roll för vissa detaljarbeten, och därför räcker de inhemska träslagen inte på långt när till för fyllandet av alla de mångskiftande behoven.

Särskilt har behovet av hårda och sega träslag sedan århundraden tillbaka varit mycket stort. Eken, boken och masurbjörken har inte räckt till, utan man har fått lov att importera en mängd träslag från i första hand tropiska och subtropiska trakter. Särskilt ryktbar blev redan i ett mycket tidigt skede cedern, en representant för barrträdens släkte, som trängt längre och längre från norr mot söder och under denna vandring förlorat nästan all sin

kåda. De berömda cedrar, som omtalas i Bibeln, växte under årtusenden i hela skogar på Libanon i Syrien, och det var ofta virke från dessa trakter som kom till användning när de babyloniska och assyriska templen byggdes. Romarna ansåg Libanon-cedern oförstörbar, ja "evig", och detsamma trodde fenicierna, vilkas skepp till övervägande del var byggda av samma eftertraktade material.

Numera är Libanons återstående cedrar fridlysta — på initiativ f. ö. av den mångsidige svenskamerikanske forskaren Gustav Eisen. Det torde därför få betraktas som höjden av tur om man numera råkar komma över en äkta libanesisk cederplanka.

Ebenholts kungatribut

Som väl är finns det flera andra cederarter, och de flesta av dessa växer i Nordvästafrika och på Himalajas sydsluttningar.

Bland andra träslag som lämnar "cederträ", förtjänar framför allt

- Teakträ kostar f. n. ca en krona och 80 öre kilot. En bit massiv ek går på 80 öre kilot.

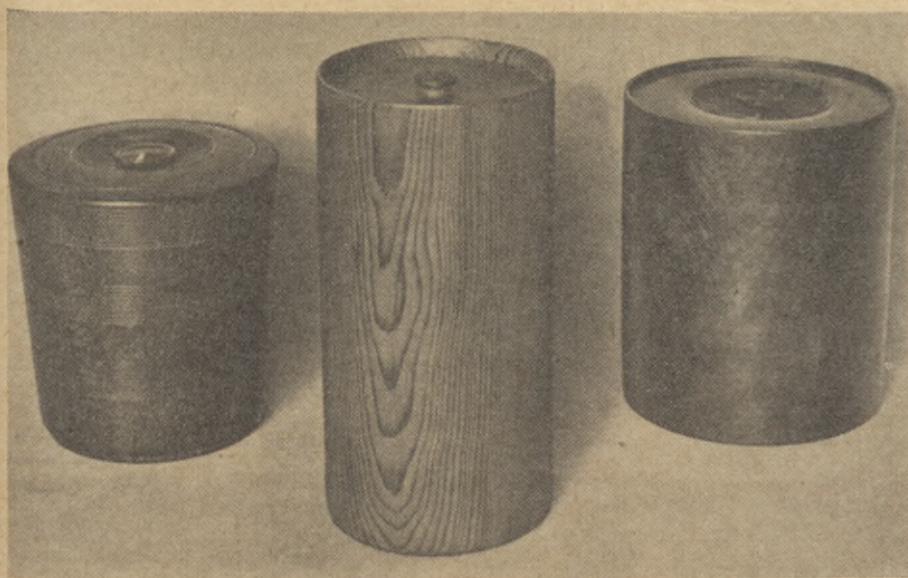
- Maghogny har hållit sig relativt billigt genom åren. Det har bara gått upp ca 200 procent under en tjuguårsperiod och kostar f. n. ca en krona kilot.

- Furu, som skall användas för möbeltillverkning, bör inte vara för kvistig. I USA blev det emellertid för en del år sedan plötsligt högmodernt med möbler av grovt och kvistigt trä. Man kallade det "colonial style" och beställde det när man önskade drömma sig tillbaka till nybyggartidens primitiva, robusta stil.

- Före kriget skulle det mesta i möbelväg vara av ek, mahogny och alm. Sedan kom teaken, som allttjämt är oerhört populär.

- Pianofabrikerna använder sig i stor utsträckning av fransk och kalifornisk valnöt. Samt naturligtvis jakaranda, som f. n. går på mellan 3 och 4 kronor kilot.

- Det finns något som kallas "valnötspyramid". Just i klykan där trädet delar sig skär man ut det önskade trästycket. Hopväxningen bildar liksom en ryggrad, och skär man i en rät vinkel får man ett fiskbensmönster på vardera sidan.

Tre tobaksaskar av trä. De båda yttre är gjorda av padukträ, medan den mittersta är av idegran.

det västindiska lövträdet Cedrela att nämnas. Dess väldoftande virke brukas världen över till prydliga cigarrlådor, smyckeskrin, kistor, etuier etc.

Av prima cederträ är de båtar byggda, i vilka de världsberömda roddarlagen från Oxford och Cambridge varje år prövar sina krafter mot varandra.

De mångkunniga egyptierna, som bodde i ett så gott som alldeles skogslöst land, införde cederträ från Syrien, och från Nubien fick de massor av ebenholts. Detta tunga och otroligt hårda virke med den sällsamt komplicerade och mycket vackra s. k. masureringen, väckte snart de lyxälskande kungarnas och

Flottnng av grantimmer i Norrland.

furstarnas förtjusning, och när perserkonungen Darius hade underkuvat Egypten, krävde han bland annat att negrerna i Nubien vartannat år skulle skänka honom 200 ebenholtsstockar.

Under medeltiden fick Europa huvudparten av all ebenholts från Indien. Numera exporterar Ceylon och vissa indiska provinser en del ebenholts, men de verkliga storleverantörerna är Madagaskar, delar av f. d. Tyska Ostafrika, Kamerum och Kongo.

Jätteträdet eukalyptus

Från Malabarkusten får vi teakträ. Men även Burma, Siam och Borneo är storleverantörer. De väldiga teakträden, vilkas stammar kan mäta 7 à 8 meter i omkrets, har ett rödbrunt virke med en egenartad doft, som i någon mån påminner om kautschuk. Det angrips inte av insekter, och spikar som slås in i det rostar aldrig.

Från olika österländska trakter kommer även rödved och sandelträ — det senare används bl. a. även för färgning och smaksättning av fiskkonserver — och från Filippinerna och Japan får vi paduk- och kamferträ. Det sistnämnda är välbekant som material i de skrin och kistor som västerländska sjömän ofta brukar köpa med sig hem.

I Australien växer det väldiga eukalyptusträdet, som i höjd faktiskt överträffar det kaliforniska jätteträdet. Det ger ett fast virke, som inte multnar och är därför särskilt

lämpligt för båt- och kajbyggnadsändamål. Det har för övrigt en mycket angenäm lukt och är omtyckt av snickare och målare därför att det ger nästan otroligt lättpolerade ytor.

Från eukalyptusträdets blad får man den från oräkneliga slag av pastiller och förkylningsdroppar välkända eukalyptusoljan.

Linden ger "helgonträ"

Ett förnämligt virke ger också mahognyträdet, som påstås ha upptäckts av sir Walter Raleigh under en resa i Guayana. Detta är dock felaktigt, ty spanjorerna byggde redan några århundraden tidigare både hus och båtar av mahogny.

Mahognyträdet är inte riktigt fullvuxet förrän vid ca 200 års ålder. Men så växer det också ytterst långsamt. Den tämligen trögväxande Norrbottensgranen är något av en "sprinter" jämförd med mahognyträdet.

Nu för tiden utförs massor av fin mahogny från Västafrika, men de klassiska mahognyländerna är dock Västindien och Sydafrika. Därifrån kommer även palisander- eller jakarandaträdet, som används vid tillverkning av biljardbord, flyglar, pannon, lyxmöbler, käppar, paraplyer m. m. Tidigare användes det förresten även till flygplanspropellrar.

Finsnickare, träsnidare, skulptörer osv. behöver massor av exotiska och sällsynta träslag för sin verksamhet. De hittills uppräknade sorterna utgör endast en bråkdel av det otal som erfordras i till exempel fi-

nare intarsia- och fanéarbeten, i stockar för färgträsnitt m. m.

Ett för intarsiaarbeten mycket använt trä är buxbom från Afrika och Främre orienten. Även linden är av stor betydelse för träsnidarna, och i katolska länder är flertalet helgonbilder gjorda av detta material. Därför kallas lindvirke ofta "helgonträ".

Från Florida kommer massor av exklusivt träsnidar- och intarsiavirke. Där finns svart, blått, gult och skärt trä, trä som skimrar som atlas eller glittrar som silver och är hårt som järn, trä som påminner om ormskinn eller tigerhud — ja kort sagt trä i alla regnbågens färger.

Även från Afrika, Sydamerika, Indien och Indonesien samt ett stort antal söderhavsöar kommer liknande märkliga träsorter.

Mera "banala" träslag är rosenträ, valnöt, Weichelträ och päronträ, men de är alla höggradigt användbara inom både möbelindustrin och konsthantverket. Av päronträ är förresten de flesta bättre linjaler, mallar, vinkelhakor etc. tillverkade.

Idegranen mycket giftig

Som allting annat här i världen har emellertid även de finaste virkessorter sina avigsidor. Det har t. ex. länge varit känt, att vissa (företträdesvis exotiska) träslag kan orsaka ett flertal mer eller mindre svårartade sjukdomar hos människor, som handskas med dem. Därför har man vid det tyska trä- och skogsforskningsinstitutet i Hamburg—Reinbek nyligen företagit en stor undersökning i syfte att utröna sjukdomarnas orsaker, utbredningsfrekvens etc.

Man har kommit underfund om att de vanligaste åkommorna i sammanhanget är vissa allergiska hud- och slemhinnereaktioner av relativt ofarlig karaktär. Men det förekommer även svårartade förgiftningsfall med synrubbingar, förlamningar, matsmältningsrubbingar osv. i släptåg.

De toxiska substanserna i träet tränger in i kroppen genom skavsår, sprickor, rispor etc. i huden eller genom inandning av större eller mindre mängder trädamm.

Bland de träslag som bevisligen har giftverkan är idegran, som innehåller giftiga substanser (myrsyra och alkaliöden taxin) i både barr och frön. Ca 30 gram idegransbarr är tillräckligt för att ta död på en hund. Vid bearbetning av virke från idegran uppträder ofta retningar i

hud och andningsorgan, åtföljda av huvudvärk och allmänt illamående.

Jakaranda har i sällsynta fall orsakat allergiska åkommor. Även äkta mahogny, indiskt sidenträ, afrikansk makoré och teakträ har visat sig vara i olika mån sjukdomsalstrande. Teakträ orsakar t. ex. mycket ofta hudåkommor på händerna, armarna och i ansiktet. En serie försök har visat, att 62 av 100 testade personer visade symtom på hudretning då de utsattes för inverkan av teakträmjöl. Orsaken är, tror man, vissa substanser i den i träet ingående hartsoljan.

Blyertscedern lär dock vara helt ofarlig, vilket kanske kan vara trösterikt att höra för envar som hemfallit åt ovanan att ideligen tugga på pennan.

Fast man skall måhända ändå inte vara allt för säker. Det lär finnas vissa pennlacker, som inte är helt att lita på.

Hårvatten av björk

När den nordiska vårens och sommarens mysterium sätter ny färg på våra barr- och lövskogar, tänker vi emellertid inte så mycket på tropiska och subtropiska trädslag och dessas eventuella hälsovådighet. Idegranar har vi inte särdeles gott om i Sverige, och någon nämnvärd betydelse för trävaru- och möbelindustrin har de inte.

Det har däremot våra vanliga granar. För att inte tala om tallen och björken.

På den tiden "då gamla gudarna levde", smyckade förresten de grekiska backanterna sina tyrsostavar med tallkottar. Tallen ansågs stå i något slags förbindelse med guden Backus, och därför kryddade grekerna ofta sitt vin med dess kåda — de gör det förresten än i denna dag.

Om granen skrev en gång självaste Virgilius: "Den är bergens vackraste träd".

Bara en sådan sak! Och så är den vårt julträd dessutom. Och vår viktigaste råvara inom träindustrin.

Vad björken angår... Nåja, dess ris ger inte enbart angenäma associationer — men nog är den likvärdigt ett i högsta grad poetiskt träd. Enbart dess betydelse för midsommarfirandet är ju enorm.

Att den sedan också går att göra både möbler och hårvatten (birkenwasser) av, är ju ett plus som inte heller det saknar sin poetiska betydelse.

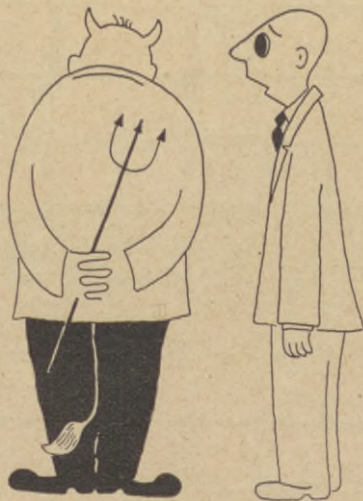
Sture Wahlström

Skratt-spalten

— I dag skramlade vi inte till någon som skulle sluta jobbet eller gifva sig eller bli far eller fyllde år — utan till en som anser sig för alltid fastkedjad vid firman.

TEXTIL-AVD

— Tyvärr min herre, men vi för inte fanstyg...

Ni har väl prenumererat på STATUS?

● VAR LÄKARBRIST...

(Forts. fr. sid. 5)

på andra håll står mängder av tjänster obesatta. Den förebyggande sjukvården blir naturligt nog eftersatt, hälsovården likaså, det bakteriologiska samhällsskyddet har som vi alla vet betänkliga blottor.

Den stora sterneriska sjukvårdskommittén har haft frågan om den öppna sjukvården om hand och stannat vid att för den närmaste tioårsperioden föreslå att 40 proc. av den nödvändiga ökningen genomförs. Att begära mer är inte realistiskt, säger kommittén. Efter denna kraftyttring begär hela kommittén sitt entledigande. Det ligger politiska skäl bakom kan man förstå — inte partipolitiska men sjukvårdspolitiska.

Sjukvårdspolitik? Det finns försvarspolitik och kulturpolitik, socialpolitik och skattepolitik, det är vanda begrepp alltihop, men finns det sjukvårdspolitik? Säkert är att det borde finnas. Sjukvårdsbudgeten är i storleksavseende jämförbar med försvarsbudgeten. Bortfallet av nationalinkomst genom sjukdagar rör sig om miljardbelopp. Ändå ligger det något i att det inte hålls någon sjukvårdspolitisk debatt i gång här i landet.

Den självklara utgångspunkten för en sjukvårdspolitisk debatt är — liksom när det gäller kultur och försvar och annat — missförhållandet mellan resurser och behov. Den självklara fortsättningen utgör ett försök att disponera resurserna så att de täcker så mycket som möjligt av behoven."

● SJÄVLÄRDE...

(Forts. fr. sid. 11)

— Har professor Olivecrona aldrig känt rädsla inför en hjärnoperation?

— Inte vad jag kan komma ihåg, säger han lugnt. I början visste jag ju inte så mycket men var för den skull aldrig ängslig. Men jag är inte nervöst lagd.

Professor Olivecrona träffar titt och tätt patienter som han opererat.

— De kommer ofta hit för undersökning. Somliga mår bra, andra har defekter.

Professor Olivecrona talar om döden med samma självklarhet som man talar om regn och solsken.

— Döden är en biologisk nödvändighet, en förvärvad egenskap som de encelliga djuren inte har. Någon-ting ska människan dö av, alltså även av tumörer. Hemligheten med deras uppkomst tror jag inte blir klarlagd i mitt liv, kanske aldrig.

BILDKRYSS Nr 7

The crossword puzzle grid is filled with the following words:

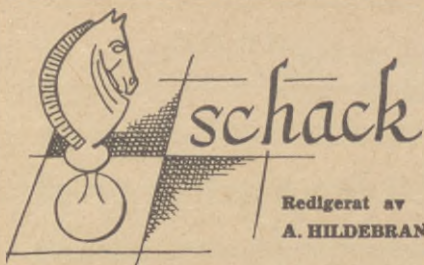
- Across:**
 - 1: BEFÄLHAVARE
 - 2: MÅTT
 - 3: INGET SKOJ
 - 4: KRAFTIGT
 - 5: KEJSARE
 - 6: TRÄFFA
 - 7: FÖRUTSE
 - 8: FÄGEL
 - 9: FABEL
 - 10: PERIOD
 - 11: BUSKE
 - 12: YTMÅTT
 - 13: GÖDSÄK
 - 14: DEN FÖRSTA
 - 15: UTROP
 - 16: HISS
 - 17: SLAV
 - 18: SADE
 - 19: ELD
 - 20: TÖRE
 - 21: TILL
 - 22: HALKA
 - 23: MOTTO
 - 24: BORDSPEL
 - 25: HAR VI ATT SE MED
 - 26: KINES
 - 27: AVGUDA
 - 28: ÅKER PÅ VINGA
 - 29: KÖKS VÄXT
 - 30: HAMNSTAD
 - 31: OSÄKRA
 - 32: FROM
 - 33: KORTSPEL
 - 34: FRI-SERA
 - 35: FLÖTO
 - 36: IDKAR
 - 37: OD
 - 38: LUGG
 - 39: ULL-PRODUCENT
 - 40: O O O
 - 41: GÖTEBORGSKA
 - 42: SÄNA TAK FINNS
 - 43: VOLKSWAGEN
 - 44: HAVSGUDINNA
 - 45: UTSLÄPP TA
 - 46: MASTER OCH RÄR
 - 47: SÄMSA
 - 48: DI-STANS KORTADRESS
 - 49: GÄR O. DRÄVER
 - 50: EN
 - 51: UNDERTRYCKA E J VÄR
 - 52: "DAG" JOBB
 - 53: KRETA
 - 54: NÄSTAN ORDINÄRIE
 - 55: 14/9
 - 56: ARKMAN
 - 57: RUM
 - 58: RIKSMODER
 - 59: ART
 - 60: DRICK
 - 61: HALVÖ
 - 62: FLICKNAMN
 - 63: UNDERHÄLLER MUNTRA
 - 64: GROLL
 - 65: BENPARTI
 - 66: MOTORTÄVLING
 - 67: YTTRELLIGARE
 - 68: ÅTERHÄLLET OCH UNDERTRYCKT I BREV
 - 69: FARLIG FISK-FENA
 - 70: LOVPRISA
 - 71: JANSSENS FRESTELSE
 - 72: IS-BRYTARE
 - 73: HOJTANDE
 - 74: MYSA
 - 75: SKICKLIG
 - 76: T U
 - 77: AN
 - 78: TRO
 - 79: AVFALL
 - 80: UNGHUND
 - 81: OBE-TYOLIGA
 - 82: DEL
 - 83: BOJA
 - 84: BLOMPLATS
 - 85: SÖTA
 - 86: ARR
 - 87: BOLL-EN SÄTTS I GÅNG
 - 88: ÅR BÄRMHÄRTIG
 - 89: AGAR PÅ VÄGG
 - 90: BÄLTE
 - 91: SÄTTRE
 - 92: FORTFARANDE
 - 93: IN
 - 94: ENSE
 - 95: GEN
 - 96: SEDETECKNA
- Down:**
 - 1: FÄGEL
 - 2: FABEL
 - 3: PERIOD
 - 4: BUSKE
 - 5: YTMÅTT
 - 6: LUGN
 - 7: TÖRE
 - 8: TILL
 - 9: HALKA
 - 10: MOTTO
 - 11: BORDSPEL
 - 12: HAR VI ATT SE MED
 - 13: KINES
 - 14: AVGUDA
 - 15: ÅKER PÅ VINGA
 - 16: KÖKS VÄXT
 - 17: HAMNSTAD
 - 18: OSÄKRA
 - 19: FROM
 - 20: KORTSPEL
 - 21: FRI-SERA
 - 22: FLÖTO
 - 23: IDKAR
 - 24: OD
 - 25: LUGG
 - 26: ULL-PRODUCENT
 - 27: O O O
 - 28: GÖTEBORGSKA
 - 29: SÄNA TAK FINNS
 - 30: VOLKSWAGEN
 - 31: HAVSGUDINNA
 - 32: UTSLÄPP TA
 - 33: MASTER OCH RÄR
 - 34: SÄMSA
 - 35: DI-STANS KORTADRESS
 - 36: GÄR O. DRÄVER
 - 37: EN
 - 38: UNDERTRYCKA E J VÄR
 - 39: "DAG" JOBB
 - 40: KRETA
 - 41: NÄSTAN ORDINÄRIE
 - 42: 14/9
 - 43: ARKMAN
 - 44: RUM
 - 45: RIKSMODER
 - 46: ART
 - 47: DRICK
 - 48: HALVÖ
 - 49: FLICKNAMN
 - 50: UNDERHÄLLER MUNTRA
 - 51: GROLL
 - 52: BENPARTI
 - 53: MOTORTÄVLING
 - 54: YTTRELLIGARE
 - 55: ÅTERHÄLLET OCH UNDERTRYCKT I BREV
 - 56: FARLIG FISK-FENA
 - 57: LOVPRISA
 - 58: JANSSENS FRESTELSE
 - 59: IS-BRYTARE
 - 60: HOJTANDE
 - 61: MYSA
 - 62: SKICKLIG
 - 63: T U
 - 64: AN
 - 65: TRO
 - 66: AVFALL
 - 67: UNGHUND
 - 68: OBE-TYOLIGA
 - 69: DEL
 - 70: BOJA
 - 71: BLOMPLATS
 - 72: SÖTA
 - 73: ARR
 - 74: BOLL-EN SÄTTS I GÅNG
 - 75: ÅR BÄRMHÄRTIG
 - 76: AGAR PÅ VÄGG
 - 77: BÄLTE
 - 78: SÄTTRE
 - 79: FORTFARANDE
 - 80: IN
 - 81: ENSE
 - 82: GEN
 - 83: SEDETECKNA

Namn: Adress:

Lösningarna måste vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 sept. 1958. För att komma

med i prislotningen skall tävlingsförsändelse vara märkt med orden "Bildkryss nr 7".

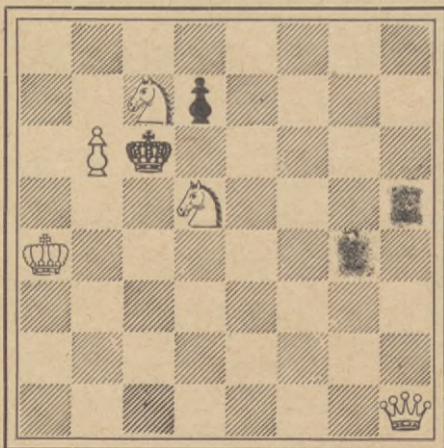
Tre priser utdelas, ett på 25 kr, ett på 10 kr och ett på 5 kr. Lösning och pris-tagarnas namn kommer i oktobernumret.

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM

av N. G. Kononov
1:a pris i Ukraina 1952

Matt i 3 drag.

Dagens uppgift är en s.k. miniatyr, dvs. ett problem med inte mera än 7 pjäser. Den vita damen spelar här första fiolen. Lösning på sid. 25.

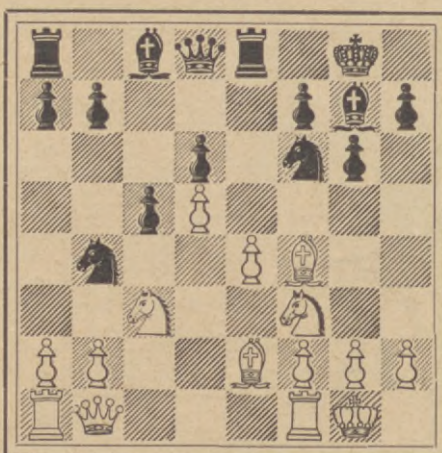
**GLIMTAR FRÅN ÅRETS
SOVJETMÄSTERSKAP**

De årliga sovjetmästerskapen i schack följs i hela världen med största intresse. Blott sällan kan storinternationella tävlingar mäta sig med dessa mästerskap i kvalitativt avseende. Av de 19 deltagare i det 25:e sovjetmästerskapet, som spelades i Riga, var inte mindre än 11 stormästare.

Som segrare utgick den 21-årige lettiske studenten Michail Thal, som därmed lyckades försvara sin i fjol erövrade titel.

Nedan återger vi några glimtar från tävlingen i fråga.

Thal

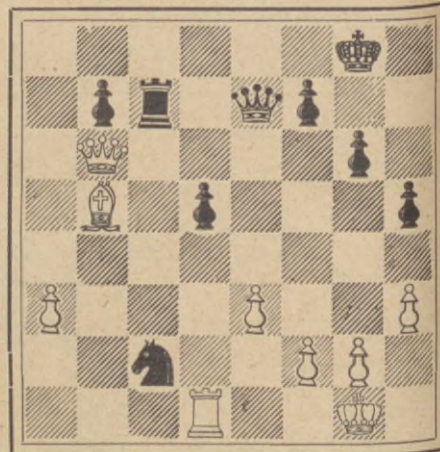
Averbach

I denna ställning, som uppkom i ett kungs-indiskt parti, spelade svart 12. —, S×e4!!

Draget som innebär ett pjäsoffer tvingar den positionellt spelande Averbach till en koordinal ändring av sitt spelsätt och ger därmed Thal inte blott initiativet utan även ett psykologiskt övertag. I partiet följde: 13. S×e4, Lf5. 14. Sd2, S×d5. 15. L×d6 (bättre var 15. Lg3), Sf6. 16. Lf3, S×e4. 17. S×e4, L×e4. 18. L×e4, D×d6 och svart som ligger bonde över hade inga svårigheter med att vinna partiet.

*

Gipslis

Petrosjan

Vit spelade här:

33. T×d5, som tvingade svart att ta tillbaka en bonde genom S×a3. Nu följde: 34. Dd4!, Te8. 35. Ld3, b5. 36. L×g6!, f×g6. 37. Td7, Df8. 38. Dd5†, Kh8. 39. De5†, Kg8. 40. De6† och svart gav upp på grund av 41. D×g6 med oundviklig matt.

LINDHOLMS KLI CHE É FABRIK

Gamla Brogatan 19 – STOCKHOLM – Telefon 20 54 20

Ett bra stängsel skall aldrig rosta

SM-stängsel av lättmetall är starkt – korrosionssäkert – vackert – lättmonterat

Vänd Er till järn- eller byggmaterialhandeln — då får ni ytterligare data om SM stängsel. Ni kan också skriva en rad till AB Svenska Metallverken, Försäljningskontoret, Västerås, så sänder vi Er en broschyr.

AB SVENSKA METALLVERKEN

VÄSTERÅS

Stockholm • Göteborg
Malmö • Jönköping
Eskilstuna • Sundsvall

*Egen import ger bästa råvaror
till förmånligaste priset*

Köp dessutom med 25-rabatt.

Vår katalog har utökats med nya arbetsuppgifter så att den nu omfattar bortåt 200 artiklar.

Köper Ni 25-förpackning reduceras priset med 10 % — en speciell förpackningsform för sjukhus och större förbrukare.

Har Ni provat vår RAMBI-BAST

Kan levereras i 25 olika färger

Med Rambast lindar Ni själv en dekorativ skärm till någon av våra tjugiga lampor. All armatur är S-märkt.

Begär vår kompletterade katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö C

Tel. växel 73475

Utställning: Östra Tullgatan 2

RÖD- SPRITEN

måste vara med, när det stuvats in för en längre eller kortare färd.

Skaffa Er ett punkerkock och Ni är ifrån alla bekymmer med bränslen, som medföra os och lukt

KONVALESCENTVÅRD REKREATIONSVISTELSE

= eftervård

= förebyggande vård

- **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**
Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster

- **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÄKER (Jämtlands län)**
Telefon: Undersåker 11
Plats för 24 gäster

- **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
EDSBJÖRKE (Värmlands län)**
Telefon: Sunne 271 65
Plats för 30 gäster

- **FRITIDSGÅRDEN RAMNÅS, Postfack 42, TORUP**
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster

- **KONVALESCENTHEMMET ÅSEN, ÅSLJUNGA**
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster

- **LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Södra Hoka 11
Plats för 22 gäster

- **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilohem
Almbacksgatan 2 B, MALMÖ
Telefon: Ejratäl 14
Plats för 35 gäster

Några interiörer från de trivsamma konvalescenthemmen, som drives av de lungsjukas organisationer

Förfrågan om konvalescentvård

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar